

Ziemas laiki un svētes

Latvijai Dievs devis četrus gadalaikus: ziemu, pavasari, vasaru un rudeni. Katrs gadalaiks ir tieši 90 dienas garš, kas kopā sastāda 360 dienas. Kā jau minēju rakstā „Progress vai Regress” (Zintnieks, Nr.352-353), „Senajiem maijiem gada garums bija 365,242129 dienas, romiešiem 365,25 dienas. Eiropā šodien gada garums ir noteikts neprecīzāk kā maijiem - 365,2425 dienas.” Senajiem latviešiem gads tāpat bija 360 dienas garš, plus šīs 5,2425 dienas katru gadu. Maijiem garajā kalendārā „Tun” arī bija 360 dienas. Šīs piecas dienas latvieši pielika klāt saulstāvju svētkiem: Ziemassvētkiem un Jāņiem (3 un 2). Jāsaka, ka dažas baltu tautas šīs piecas (sešas) dienas sadalīja starp Ziemassvētkiem un Lieldienām. „Problēmu” aiz komata atrisināja, katru ceturto gadu pieliekot klāt 6. dienu, tāpat kā to darīja pārējā Eiropā (tuvāk par šo jautājumu skat. tālāk tekstā pie 25.decembra apskates).

Latviešu Laikritī katrs gadalaiks ietver sevī divus „Laikus”. Laikriti kopumā apskatījām rakstā „Kalendāra aizkulises” (Zintnieks, Nr.372-377.), bet Rudens laikus - iepriekšējā rakstā: „Rudens laiki un svētes” (Zintnieks nr. 381.-382.).

Pēc Senču (Veļu) laika ar Dievgaldu veļiem un mājas svētībai, nāk Ziema, kad visa dzīvā daba pārkārtojās Ziemas mieram un miegam. **Ziema sastāv no diviem laikiem - Ledus laika un Sala laika.** Katrs Laiks ir 45 dienas garš un katrā Laikā ir 5 Savaites. Katra Savaite ir 9 dienas gara nevis 7 kā tagadējā nedēļa, kas mums ir uzspiesta pēc Gregora kalendāra. Mārteņu svēte ir tā, kas ievada šo Ledus laiku, bet starp Ledus laiku un Sala laiku mūsu Laikritī ir trīs (garajā gadā četras) Ziemassvētku dienas – jau pieminētās dienas. Pēc šīm Ziemassvētku dienām 25.decembrī (garajā gadā 26.decembrī) jau sākas Sala laiks. Ar Sala laiku iesākas Jaunais gads, vai pareizāk būtu teikt – sākas „Datumu skaitīšana”, to sauc arī par „Datumu skaitīšanas sākuma dienu”.

Ziemu ievada Mārteņi un izvada Meteņi. Mārteņi vai Mārtiņi – abi ir pareizi, bet Martini jau ir svešā mēlē. Senāka vārda forma ir Mārteņi, šī forma ir līdzīga arī Senās Indijas Saules teiksmu tēlam Martaņa, kurš tika attēlots kā varonīgs cīnītājs meža kuiļa izskatā kā spēka un aizsardzības simbols un tas simbolizēja arī Saules dieva tēlu (Saules dievība). Otra etimoloģiskā sakne vārdam Mārteņi ir saistība ar mūsu dievišķās Māras vārdu.

MĀRTEŅI

Mārteņi (Mārtiņi), tāpat kā Meteņi, Ūsiņi un Jumji, ir Dieva noliktā **saulteces svēte**. Ja mēs apskatām Dieva Zelta krustu, tad viens tā stars savieno Ūsiņus un Mārteņus, tāpat kā Meteņi ar vienu staru savienoti ar Jumjiem (tuvāk par šo tēmu variet izlasīt I. Saprovska darbos). Ja Ūsiņš ir Saules vedējs, austošās Saules personificējums, tad Mārteņš ir rietošās Saules personificējums. Mārteņš ir tāds pats teiksmainais Dievadēls kā Ūsiņš, Jānis, Jumis. Mārteņam ir ļoti liela līdzība ar Ūsiņu, tikai Mārteņš ievada Ziemu, bet Ūsiņš - Vasaru. Līdzīgi abiem ir arī aizgādājamie un

simboli. *Hristieši aizņēmās šo aizbildniecības ideju, tikai savus aizbildņus sauc par Patroniem, katram patronam iedalot pa mājlopam, kuru patronēt.*

Mārteņa simbols, pirmkārt, ir **Saules simbols - bite**, kura vienlaicīgi ir latviešu tikumu - darba, čakluma, kārtības simbols.

Otrkārt, Mārteņš ir arī zirgu aizgādnieks un arī **zirgs ir viņa simbols**, bet tas nav jāuztver tā plakani - ka viņš tikai uzrauga un novēro vai zirgam ir tīrs ūdens ieliets kubulā un vai auzas ir silē iebērtas iekšdedzes dzinēja darbināšanai. Zirgam, jeb kā latvieši mīļi saka – bērtim, latviešu filozofijā ir ārkārtīgi dziļa jēga. Zirgu staļļi dažkārt tika celti tikpat grezni kā pašu dzīvojamās mājas [varat apskatīt, piemēram, Preiļos (palikušas tikai ārsienas), Žagarē]. Cik daudz mākslinieku savos darbos ir attēlojuši zirgus – gan marmorā, gan no ķeta izlietus, gan gleznās, gan fotogrāfijās. Ne tikai staļļu, bet arī daudzu māju sienas rotā zirga galva ar simbolisku jēgu novērst nelaimi. Zirgs latviešiem tiek dievišķots, to personificē kā Dieva instrumentu – Dievam ir savi kumeļi vai zirgi un tie ir Dieva savienotāji ar cilvēku pasauli un otrādi:

Lēni, lēni Dieviņš brauca

No kalniņa lejiņā,

Piekusuši Dieva zirgi,

Nodilušas kamaniņas.

Zirgs latviešiem ir cilvēka un cilvēka dvēseles pavadonis un veiksmes noteicējs. Zirgs simbolizēja ne tikai šo veiksmi, bet jau tādu kā drošību par veiksmi. Zemē atrasts pakavs joprojām tiek uzskatīts par laimes vēstnesi un vēl šobrīd rotā daudzu namdurvis, jo viens no Mārteņa simboliem ir arī **Pakavs**. Zirgs ir laimes vēstnesis un tas ir pat likteņa lēmējs, tāpēc tas savā veidā saistās arī ar latviešu dievestību Laimi.

Mārteņos mēs jau sākam vairāk pievērsties Laimes godināšanai, bet galvenie svētki Laimei, protams, ir Meteņi. Skandināvi godā labo trolli – Balto zirgu (ne visi troļļi ir slikti), ar šo daudzinašumu viņi ir līdzīgi latviešiem, jo Mārteņa zirgs ir Baltais zirgs, kuram ir gaišreģa, burvja un pat dievišķas spējas. Zirgs latviešiem ir arī jaunības, spēka, vīrietības un vīrišķās grācības simbols. Kumeļš ir puīša vīrišķības simbols. Zirgs vienmēr ir saistīts ar Dabas cikliskumu – četru gadalaiku maiņas svētēm. Ja Ūsiņa straujais, dažkārt pat mežonīgais Dābolainis ir vasaras, zemes, ūdens, dzīvības likumu atmodinātājs, zemes enerģijas vadītājs, tad Mārteņa Baltais zirgs veido saikni ar Dievu, tas ir likteņa zirgs. Zemgaļiem, žemaišiem, lejiešiem jeb leišiem, galindiem, austrumu latgaļiem (Latigolā, Polockas latgaļiem, Pliskavas latgaļiem, cāmiem) zirgs ar jātnieku bija karogā un vapenī. Kāpēc zirgs ar jātnieku, kāpēc ne tikai zirgs, vai tikai kājnieks? Daudzi karavadoņi un aristokrāti, liekot sevi attēlot gleznās vai varā kaltos pieminekļos, ir sevi uztupinājuši uz zirga, lai tādējādi pasvītrotu savu varenību, jo viņš bez zirga jau tikai tāda niecība vien sanāca. Bet zirga un jātnieka filozofiskā jēga ir pavisam cita – zirgs latviešiem simbolizēja šo zemes spēku un enerģiju, bet jātnieks, kurš it kā „lidoja” pa gaisu, simbolizēja Debesu enerģiju - Dieva enerģiju. Simbolā jātnieks ar zirgu mēs redzam šo

enerģiju savienojumu vienotā veselumā, tāpēc tas ir Spēka simbols. Ja Lāčplēsis spēku ņēma no lāču mātes piena, tad cits mūsu eposu varoņtēls Kurbads - no ķēves piena, un ar iegūto spēku iztīrīja latvju zemi no visiem mošķiem.

Treškārt, Mārteņa simbols ir **Gailis jeb Mārteņgailis**, mūsu gaismas saucējs, kurš gadu tūkstošiem ir bijis kareivīguma, dzimtas aizsarga (karavīra) simbols. Mārteņgaili attēlo kā lielu X burtu ar viņņveidīgi aizlocītiem galiem uz leju, turklāt apakšējie zari ir krietni platāki par augšējiem. Tāpēc latviešiem gailis bija sētā un torņa galiņā, tāpēc latvieši gailim ir veltījuši tik daudz slavas dziesmu un iestudētu jautru deju ar visdažādākiem palēcieniem. Par Mārteņu saka: Mārteņš ierodas un aiziet ar kara troksni vai pērkona dimdoņu, tik spilgts ir viņa uznāciens. Ar gaiļa figūriņām spēlējas bērni un tās pārdod suvenīru veikalos. Jāsaka, ka gailis bija godā daudzām baltu tautām, karavīri pat pie cepurēm gaiļa spalvas nēsāja. Runājot par gaili - ļoti populāra ir Mārteņam veltītā sparīgā dziesma un deja : „Mārteņam’i gaili kāvu, deviņiem’i cekuliem’i, ... Kaut varētu Mārteņdienu aiz ausīmi noturēt!” Citā dziesmā - „Labvakaru Mārteņtēv, vai gaidīji Mārteņbērns ...” tālāk, trešā pantā, dziedam – „Melnu gaili apsolīji, ar visiem nadziņiem.”

Ceturtkārt, Mārteņos mēs daudzīnām **Pērkonu**. Tā simboliskā zīme ir Ugunskrusts, saukts arī par Zaru krustu (reģionāli lietoti arī citi nosaukumi). Tas lietots kā veiksmes, Saules labdarības zīme, ļaunuma aizbaidītājs, pasargātājs, tas simbolizē uguni, gaismu un dzīvību. Pērkonu latvieši nav pielūguši, bet gan godinājuši, jo tas latviešiem ir tikai Dieva rīks. Pērkons, protams, nav Mārteņa simbols, jo tam ir dievišķā pašvērtība pašam par sevi, bet viņa godināšana notiek Mārteņos, jo viņš ir arī ražas audzētājs un lietus devējs. Tāpēc Mārteņi ir tas svētes laiks, kad mēs viņam bungas rībinām. Dažām baltu tautām, piemēram, lietuviešiem, Pērkons (Perunas) tiek godināts Dieva vietā, augstu viņu turēja arī prūši un jatvingi, taču latviešiem Pērkons nekad nav aizstājis Dievu.

Piektkārt, Mārteņu goda mielastā tiek likts cūkas cepetis, it sevišķi cūkas šņukurs, jo Mārteņos atzīmē arī Apbēdas („Cūku bēres”), jeb „Cūku dienu” ar **Miesmeta** godināšanu. Cūkas šņukurs tiek dots visās ziemas svētēs. Latviešiem ir pat tāds teiciens – „cūkas laime”. Tā nav nejauša laime, jo līdz ar Mārteņiem mājās ir sanākusi visa veida materiālā labklājība. Tā naudiņa tajā cūciņā, kurā jūs krājāt, tā jau no zila gaisa nesabira kā „debesu manna”, to jūs sakrājāt visa gada garumā. Šai mielasta pārpilnībai ir jāpateicas Miesmetim, kuru dažkārt sauc arī par „Cūku vai Cūkaušu dievu”. Miesmeti stipri godina arī Meteņos kā meža spēka un dabas spēka personificējumu, kā aizsardzības simbols meža kuiļa izskatā. Līdzīgi kā zirga galvas, pie stalliem izlika arī meža kuiļa galvas ar ilkņiem - kā māju, sētu un svēto vietu sargātājas. Meža kuilis saistījās arī ar dzīrēm (grieķu valodā - simpozijiem) un svinībām. Šobrīd medniekiem vairs tikai patīk dižoties ar šādiem izbāzeņiem, neapzinoties to jēgu.

Hristieši Cūkas dienu sauc par Teņa (saīsinājums no Antonija) dienu un atzīmē kā Svētā Antonija dienu 17.janvārī. Sv. Antoniju hristieši sauc arī par patronu pret blaktīm un tāpēc

Antoniju saucot arī par „Blakšu Teni”. Latviešiem ar šo Antoniju nav nekāda sakara (tuvāk par šo tēmu sadaļā „Sala laiks”).

Sestkārt, Mārteņdienā latvieši svinēja arī dažādo darbu nobeigumu, kuri vēl bija turpinājušies pēc Apjumībām. Tie bija vēl daži darbi laukā (zemes aparšana, pēdējā pieguļas diena u.c.), dažādi klēts, ratnīcas un galdniecības darbi. Ārkārtīgi svarīgs darbs bija labības kulšana, jo milti bija vajadzīgi visam gadam. Mārteņi bija robeždiena labības kulšanai, tāpēc šajā dienā svinēja arī Apkūlības. Šodien ar to labības kulšanu ir kā ir, bet kā daudzu saimniecisko darbu nobeigšanas diena gan ir Mārteņi, tāpat kā Jumja diena un Apjumības. Tas tikpat attiecas kā uz lauciniekiem, tā pilsētniekiem, kuri dzīvo savos „trušu būros”.

Tā kā Mārteņi ievada Ziemu, tad galvenā dāvana Mārteņam un Mārteņa bērniem ir adītie cimdi, zeķes, šalles, lakati, cepures, bagātīgi izrakstītas latvju konkrētā novada rakstiem, ar kuriem lepojās katra mājas saimniece.

Mārteņdienas svēte

Mārteņi ir pēc kārtas astotā un pēdējā gada svēte. Pēc Mārteņiem nākošā Dieva noliktā svēte ir Ziemassvētki, bet pēc tiem seko Meteņi. Ja mēs apskatāmies latviešu laikritī (kalendārā), tad Mārteņdiena vienmēr un nemainīgi bija Senču laika 45. datumā. Mēs zinām, ka 45. datums vienmēr bija svētdiena un tā bija Svētā diena. Visi astoņi Dieva dotie svētki tika svinēti katra Laika (to bija astoņi) pēdējā datumā - tas ir 45 dienā, kurš vienmēr bija Laika piektās savaites pēdējā diena. *Gads latviešiem iedalās 8 Laikos, nevis 12 mēnešos, katrs laiks savukārt iedalās 5 savaitēs, nevis nedēļās, katrā savaitē ir 9 dienas, nevis 7 kā nedēļā – tāds bija un ir latviešu gada iedalījums, un jo ātrāk mēs pie tā atgriezīsimies, jo ātrāk sāksim dzīvot latviski – tas ir, pēc Dieva padoma, saskaņā ar Dieva likumiem un Dabu („Kalendāra aizkulises”, Zintnieks Nr. 375-380).* Latviešu Laikriti savietojot ar hristiešu uzspiesto Gregora kalendāru, 2013.gadā (īsa gads) Mārteņdiena būs 6. novembrī, bet pussvēte jeb Mārteņdianas svētvakars - 5.novembrī.

Hristieši Mārteņus ir centušies aizstāt ar kāda sava svētā svētkiem, tāpat kā visas citas latviešu svētes, un nobīdīt svētku svinēšanu vismaz par dažām dienām, lai svētkiem nebūtu dievišķās un enerģētiskās jēgas. Tā arī Mārteņiem ir piekabināts Tūras (Francija) svētais bīskaps Martins, kurš dzīvoja no 336.gada līdz 401.gadam. Viņš darbojās lielā baltu-āriešu hristianizācijas projekta ietvarā un tikai aizsūtīts komandējumā, lai uzsākt baltu tautas **gallu** hristianizāciju jeb iesvētīšanu par hristiešiem. Viņa vadībā Gallijā dvēseļu okupanti uzcēla pirmo stratēģisko klosteri. Gallu tauta bija sasniegusi ārkārtīgi augstu civilizācijas līmeni. Viņiem bija lieliska ceļu sistēma, pāri par 400 zelta raktuves, tajos laikos augsts dzīves līmenis. Ne par velti jau baltu tautu iznīcinātājs Romas imperators Cēzars tik ļoti centās viņu zemi iekarot. Visvairāk siekalas viņam, protams, tecēja ieraugot gallu zeltu. Cēzars pēc gallu iekarošanas lika uzrakstīt apmelojošu grāmatu par galliem „Piezīmes par gallu karu”, bet neticiet nevienam šī okupanta vārdam. Gallija hristiešiem arī bija gards kumoss, lai arī romieši to jau bija izlaupījuši līdz

beidzamam (kā tagadējā krustnešu karā Irāka ir izlaupīta). Ideja par Mārteņdienas prihvatizēšanu ienāca prātā Romas pāvestam Martinam (*Martinus I*), kurš valdīja pār hristiešu Pasauli no 649. līdz 655. gadam. Izmantojot dienesta stāvokli, viņš gribēja sevi glorificēt, bet, lai neizskatītos pēc interešu konflikta, tad atcerējās gallu dvēseļu ganu Martinu no Tūras, kurš bija dzīvojis pirms 250 gadiem, un viņš hristiešiem izsludināja Svētā Martina svētkus it kā par godu pēdējam. Otrs piesavinājums ir Martins Luters, kura atceres (gan vārda, gan dzimšanas) diena arī ir 10. novembrī. Anekdote par Luteru un zosi vēl tagad ir dzīva. Luters savu pretinieku vajāts, bēgdams no tiem, paslēpies zosu kūtī, bet tās skaļas un dumjas kā jau zosis būdamas, nesaprazdamas, ka pats reformators viņas apciemojis, nodeva hristiešu bēgli. Tā zoss, nabadzīte, ienāca Mārteņdienas ēdienkartē, atriebjoties hristieši viņu tagad regulāri apēd. Cita leģenda stāsta, ka Luters tikai paglābies zosu kūtī un tās nav viņu nodevušas, tāpēc, kā pateicību zosij par šo varoņdarbu, to pa Mārteņiem tik un tā apēd. Latvieši saka – „cik garš, tik plats”, jo rezultāts ir viens – zoss cepetis uz galda, pildīts ar āboliem vai kāpostiem.

Latviešu senči šos svētkus svinēja jau vairākus tūkstošus gadu pirms viņu abu (svēto tēvu) un Ješua dzimšanas. Visiem Mārteņiem gribu teikt, ka pēc Gregora kalendāra jūsu vārda diena ir 10. novembrī, un es nebūt negrātos jums atņemt svinēšanas prieku šajā datumā, bet Mārteņus jeb Mārteņus kā visas latviešu tautas svētkus svinam 6. novembrī (garajā gadā 7. novembrī). Tas ir tāpat kā tautas svētkus - Jāņus svinam 21. jūnijā, bet Jāņiem vārda diena ir 24. jūnijā. Tā jau mums hristieši ir speciāli sagrozījuši mūsu Laikriti, bet tas nenozīmē, ka mums ar to būtu jāsamierinās (*par šo tēmu tuvāk rakstā Kalendāra aizkulises, Zintnieks Nr. 375-380*).

Mārteņu svētes tradīcijas hristiešu baznīca ir sadrupinājusi pa vairākiem savu svēto svētkiem: Sv. Katrīnas, Sv. Andreja, Sv. Barbaras, Sv. Lūcijas un Sv. Antonija dienu (pēdējo vispār pārsvieduši uz Sala laiku, pēc Gregora kalendāra - janvāri) u.c. Tuvāk šajos hristiešu svētkos ieskatīsimies Ledus un Sala laika apskatā.

Mārteņu svinēšana

Visām Dieva noliktajām svētēm ir līdzīgs svinēšanas laika iedalījums: sakrālais rituāls, sakrālais mielasts, uguns rituāls un tālāk bagātīgais mielasts ar līksmām dziesmām, rotaļām un dejām. Pēc klusā Senču laika Mārteņi jau ir ļoti skaļa svēte, varbūt pat pati skaļākā svēte visa gada laikā. Mārteņdienā sākas jautrais ķekatnieku jeb budēļu laiks. Ķekatās iešanu pašos Mārteņos sauc par „Mārteņa dzīšanu”, bet pašus ķekatniekus šajā dienā sauc par Mārteņa bērniem, tāpat kā vasaras saulstāvjos Jāņos ir „Jāņa bērni”. „Mārteņa dzīšana” nozīmē sadzīt pēdas, sameklēt pašu Mārteņu. Tas bija viens no iemesliem, kāpēc gāja no mājas uz māju - lai sadzītu rokā Mārteņu. Ķekatās (budēļos) iešana sākas Mārteņos, bet beidzas Meteņos, bet par Mārteņa bērniem mēs saucam tikai Mārteņdienas ķekatniekus.

Vieplu jeb Masku gājieni

Vieplu jeb Masku gājieni nav vienas dienas pasākums, bet ilgst visas Ziemas garumā. Tā kā tie iesākas Mārteņdienā, mums par tiem ir jārunā jau pie Mārteņdienas svētes.

Līdz ar Mārteņiem sākas maskošānās un masku gājieni, kuri ilgst līdz pat Pavasarim - Meteņiem. Burtiski ņemot, Vieplī jeb Maskas (vārds "maska" cēlies no semītu arābu tautas "*maschara*" un jauntauta franči to pārņēmuši - "*masque*") nozīmē jokošanos, muļķošanas, bet faktiski tas ir sens rituāls, kuru noturēja baltu tautas pēc Dievainēm jeb Senču klusā laika. Es šos terminus „vieplis” un „maska” lietoju kā sinonīmus, kaut gan laika gaitā tiem ir izkristalizējušās savas atšķirīgas nozīmes - latviešu vieplis ir vairāk saglabājies kā filozofiskais, izdomātais, simboliskais tēls, bet maska - kāda konkrēta zvēra vai cilvēka „atveidojums”. Specifisku atveidu ir guvuši teatralizētie, skanīgie un krāšņie karnevāla (itāļu *carnevale*) gājieni ar dejām, rotaļām un savām karnevāla maskām. Daudzās zemēs tie ir ieguvuši savu īpašu atveidojumu, bet pamatā tiem ir tie paši, gadu tūkstošiem senie, baltu tautu vieplu gājieni. Augstāko izsmalcinātības pakāpi, protams, ir sasniegušas Masku balles, kuras notiek gan svešzemju karaļpilīs, gan latviešu šķūņveidīgajos kultūras namos. Par karnevāliem tuvāk skat. nodaļā „Sala laiks”, jo Ledus laikā līdz Ziemassvētkiem, parasti tādus nerīkoja.

Gājējus un pašus masku valkātājus atkarībā no novada sauc dažādos vārdos – par buduļiem jeb budēļiem (kurši, zemgaļi), bubuļiem, bukiem, būzaļiem, buzuļiem, „čigāniem”, nūjiniekiem vai kūjiniekiem, kaitiem, ķekatniekiem, ķikutiem (nav domāts putns, bet transformēts no ķekatniekiem), kurciemiem, maskaratiem (maskotiem-radiem), maskiem, mežvilkiem, skutelniekiem, spokstiņiem, suselniekiem, preiļiem, talderiem, kaļēdām, kaļadniekiem, kaladniekiem. Nosaukums „kaladnieki” esot ienācis no leišiem, bet viņiem savukārt no romiešu „*Calendae*”, kas ir mēneša pirmās dienas nosaukums romiešu kalendārā. Izplatītākie nosaukumi ir budēļnieki, ķekatnieki un „čigāni”, bet pēdējo nebūtu ieteicams lietot, jo pārgērbšanās čigānos ir tikai viens no pārveidošanās-slēpšanās jeb maskošānās veidiem, tāpēc es savos darbos lietošu kā absolūtus sinonīmus – ķekatnieki un budēļnieki.

Pārgērbšanās filozofija sniedzas ļoti tālā senatnē - ja pirms Mārteņiem bija klusais Senču-Veļu laiks (Dievaines), kad veļus gaidīja mājās, jo latviešiem senču kults bija ļoti augsti attīstīts, tad pēc Mārteņiem otrādi - paši ģērbās par svētību un sekmes nesošiem veļiem. Jaunākos laikos šī veļu atdarināšana pārvērtās dažādās maskarādēs, katrā ķekatnieku pulciņā bija pat viena „dāma ar izkapti”, kuras uzdevums bija atvairīt slimības un nelaiimes no mājiniem. Katrs centās padancot ar šo „dāmu”. Daudzviet masku gājiens saucās „čigānos iešana”, kad visi ķekatnieki pārgērbās par vienu čigānu taboru. Paraža pārgērbties par čigāniem nāk no seniem laikiem, jo čigānu tabors bija skaļš, grezns, dziedošs, dejojošs - viss, kas vajadzīgas vitālai nomadu tautai, kura pārvietojās no novada uz novadu, no zemes uz zemi – vārdu sakot, labs personāžs ar atbilstošu uzvedību, lai par viņiem pārgērbtos un dotos trokšņodami un dziedādami no mājas uz māju. „Čigānu” priekšgalā gāja pārgērbies vadonis, lielu džindžalu pa gaisu švirkstinādams. Pārējie masku gājiena dalībnieki pārgērbās visdažādākās, pēc iespējas

krāsainākās, drānās un sejas nosmērēja ar sodrējiem, galvenais, lai neviens nepazītu. Balss dziedot arī bija jāizmaina. Tā arī radās nosaukums „iet čigānos”. Mūsu dzimtas locekļi bieži gāja „čigānos”. Cits ierasts pārgērbšanās komplekts bija no dažādiem personāžiem: lāča dīdītājs ar lāci (lācis aizdzen visus ļaunos garus), kaza, dzērve, garais cilvēks (uz kārtīm staigāja) un īsais cilvēks, rūķīši, meža gariņi (līdzīgi labiem trollīšiem un smurfiem), čigāns ar čigānieti, žīds, utt. Vīrieši ģērbās par sievietēm un otrādi, un nekāda geju parāde tā nebija. Pārgērbās arī par dažādiem priekšmetiem, kā žagaru slota, siena guba, eglīte, sniega vīrs, putnu biedēklis u.c. Citas masku kombinācijas bija mājdzīvnieki kopā ar meža iemītniekiem, kuriem piemita mitoloģiskā dimensija: kumeļš, āzis, vilks, buks, lācis, zaķis, lapsa un dažādi putni, it sevišķi dzērve (gudrības simbols), ērglis (debesu dievības pavadonis), vanags (saukts arī par Pērkonputnu, kareivīguma, drošsirdības, lepnuma simbols), krauklis (gudrības sargātāja, domātāju, radīšanas spēku simbols) maska. Senāk dzīvnieku maskas tika pašu gatavotas, padomju laikos sāka tirgot kartona zvēru maskas, bet tagad jau lielveikalos var nopirkt tik greznas zvēru maskas, ka vilku no īsta vilka neatšķirsi un lūsis ielēks vēl krāgā. Ļoti izplatīts masku gājieni bija kāzu parodija, kad masku gājēji pārgērbjas par jaunlaulātajiem un pārējie par vedējiem, tautiešiem un bāleliņiem. Parasti sievietes ģērbās par vīriešiem un otrādi, turklāt jaunlaulātajam vajadzēja būt mazam un apaļam, bet līgavai tievai un garai, pārējie bija fantāzijas plūdums. Tad arī jaunais pāris ar visu viesu baru devās no vienas sētas uz otru, kur viņi sniedza priekšnesumus un attiecīgi viņus visus vajadzēja pabarot.

Ļoti svarīgs ģērbšanās atribūts, kuru daudzi valkāja, ir **Budēļu cepure**. Tā bija augsta konusveida cepure, ko gatavoja no rudzu salmiem vai niedrēm, kā izgreznots statiņš uz galvas. No šīm budēļu cepurēm radušies mūsdienu ballīšu konusiņi, kurus liek galvā ballītēs, kā arī burvju un ākstu cepures. Visgreznākā cepure, protams, bija budēļvecim. *Starp citu termins „veči” mūsdienās ir sagrozīts, ar to apzīmē padzīvojušus vīrus un savus „čomus”, bet senāk tas bija goda nosaukums. Viņi bija kādam amatam izvēlētie vīri no līdzīgo vidus – „Vecākie”, kam nebija nekāda sakara ar vecumu. Neaizmirsīsim, ka par baltu priesteri mācījās līdz 35 gadu vecumam. Dažās slavizētās un hristianizētās baltu tautās vēl ilgi bija saglabājušās „Večes” – vecāko sapulces, jeb moderni sakot - parlamenti.*

„Budēļveča” jeb „Ķekatu veča” izcelsme varētu sniegties priesteru institūcijā. Viņi gāja pa priekšu masku gājienam, skandinot savu Kūju (kūjinieki). Ieejot mājās, viņi uzstājās kā zināšanu pārbaudes un mājas daiļuma apskates komisijas priekšsēdētāji. Latviešiem bija arī „Baltie vecīši” jeb „Vakara vecīši”, kuri nekādā gadījumā nesmērējās ar sodrējiem, bet bija ģērbusies balti, kuri negāja ārā no savas sētas, bet savā mājā dziedāja speciālas dziesmas, dejoja un sagaidīja ķekatniekus pie sevis, lai tiem dotu savu svētību. Ziemassvētkos viņi pārvērtās par Ziemassvētku vecīšiem un devās ar savu specifisko komandu (ķekatu pulciņu) – sniegpārslīņām (sniegbaltītēm) un rūķīšiem apciemot citas sētas. Ziemassvētku vecīšiem bija īpašs apģērbs – **rakstiem greznots apmetnis** ar speciālu augstu cepuri, kuru vēlākos laikos aizņēmās karaļi un hristiešu virsgani un bīskapi kā savus atribūtus. Hristieši un aristokrāti savus greznos apmetņus

jau arī ir aizņēmušies no baltu priesteriem. Starp citu, baltu tautu tērpi, kurus viņi vilka svētēs, bija ļoti grezni, nevis kā bieži viņus attēlo vienkāršos pelēkos lindrakos un vadmalas svārkos. Ar tādiem jau tikai uz kūti gāja.

Budēļveča, kā arī Baltā vecīša–Ziemassvētku vecīša svarīgs atribūts (priestera simbols) bija ar grebumiem izrotāta **Kūja – zizlis ar zvaniņiem vai zvārgulīšiem** kā trejdeksnim (kas, acīm redzot, ir ziļļa relikts) – autoritātes un vadoņa simbols, kā arī dzīparota pātadziņa. Monarhi un hristiešu priesteri šo kūju pārveidoja par savas absolūtās varas simbolu – scepteri. Budēļvecis gāja, to piesisdams un pātadziņu vicinādams, visus ļaunos garus atvairīdams un svētību nesdams. Latviešu daina saka: „Budēlim, tēvainim, dzīparota pātadziņa; Meitu pīta, meitu šūta, mīļās Māras izrakstīta.”

Zvani, zvaniņi, zvārgulīši ir neatņemams masku gājienu, bet it sevišķi Ziemassvētku simboliskais elements. Arī šis elements senajiem latviešiem bija jau tūkstošiem gadu pirms tika uzrakstīts hristianizācijas „Jaunās valstības” megaprojekts. Zvani nav hristiešu izgudrojums, bet kārtējais aizguvums no „pagāniem”. Metāliskie zvani, zvaniņi, zvārgulīši tika lieti kopš metālu sāka izmantot baltu civilizācija. Populāri jau bija arī koka grabuļi un saišķi, iesieti akmentiņi un gliemežvāki, bet metāliskajiem zvaniem un zvārguļiem, protams, bija pavisam cits skanējums. Zvani izstaro dvēselisku un dziedniecisku enerģiju, sidraba zvani izstaro, kā tautā saka - „mirdzošu” enerģiju. Sidraba zvaniem, zvaniņiem latvieši veltījuši ne vienu vien dainu. Zvaniem bija arī militāra, ugunsgrēka, sērgu aizsardzības funkcija. Senāk zirgiem pie loka sēja zvaniņus vai zvārgulīšus, it sevišķi, ja tie vilka kamanas. Ziemā, kad meža zvēri bija izsalkuši, zvārgulīšiem bija arī reāla praktiska nozīme. Katrā sētā, katrā mājas iekšienē jābūt zvanam, kurš tīrīs sētas un mājas auru, aizbaidīs ļaunos garus, urgučus, mošķus, jodus, skauģus un kangarus, it sevišķi eirokangarus. *Neaizmirstiet katru svētvakaru un svētrītu paskandināt savas sētas un mājas zvanus.* Visas latviešu tautas dejas ar zvārgulīšiem vai kāju piesitieniem ir sena rituāla (galvenokārt, ļauno garu aizbaidīšanas) kustības, kuras kļuvušas par tautas dejām.

Mārteņu vecim jeb Budēļvecim un Ziemassvētku vecītim noteikti līdzī bija „dzīva” žagaru bunte. **Žagaru bunte, rīkste, dažkārt salmu grīste ar iepītiem izplaucētiem zariņiem**, bija svarīgs atribūts ar maģisku, auglību nesošu spēku un kaišu dziedinošu simbolisku jēgu. Tas bija iesvētīšanas rīks, tāpat kā vēlāk hristiešiem ūdens pilināšana uz galvas iesvētāmajam vai iemērķšana ūdens baļļā. Simboliskā iepēršana jeb iekulšana tāpat bija ļaunuma, ļaunā gara, slimības izdzīšana, tā bija auglības un laimības došana - svētīšana. Tā bija **Dzīvības rīkste**, tāpēc visi ļāvās iepērties jeb ļāva sevi iekult. Faktiski „nokult” nozīmē pieskarties ar Dzīvības rīksti. Ar šo dzīvības rīksti bija jāpaplikšķina arī kustoņiem pa muguru. Žagari bija speciāli sagatavoti – tie bija izplaucēti zari no vītoliem, ābelēm vai bērziem. Ja bērza žagari latviešu Budēļveča rokās bija svētības simbols, tad turpretim hristiešu rokās – **soda rīkste**.

Viesmīlības likums. Ķekatnieku ierašanās bija svētības un laimības ienākšana, tāpēc ķekatniekus vienmēr mīļi un viesmīlīgi uzņēma, lai gan zināmā mērā no viņiem arī baidījās, jo visu taču pārbaudīs. Tāds variants, ka ķekatniekus kāds neielaida savās mājās, bija milzīgs retums, bet ja tiešām neielaida, tad nelaidēji dabūja dzirdēt pamatīgas ķengas un nesmukums izgāja, „kā sacīt jāsaka, pa visu pagastu”.

Apdāvināšana. Atšķirībā no Baltā vecīša jeb Ziemassvētku vecīša pašos Ziemassvētkos, Budēļvecis dāvanas nenesa, jo viņš un visi ķekatnieki jau paši bija kā dāvana, kuri ar savu atnākšanu izdzenāja mošķus, svētīja māju un ienesa laimību mājā. Ķekatnieku apdāvināšana arī ir senā masku gājiena rituāla sastāvdaļa, jo viņi atnesa labklājību mājām, veselību cilvēkiem un mājlopiem. Latviešiem raksturīgs ir arī dāvināšanas prieks, kurš izriet no latviešu ļauztikumiem – DEVĪBA un SADERĪBA.

Masku gājiens (tālāk aprakstītais piemērs ir no paša autora pieredzes). Vispirms visi potenciālie ķekatnieki sapulcējas kādā no mājām, kur notiek pārgērbšanās. Par maskām visi jau iepriekš bija parūpējušies. Notiek jautra ķekatnieku sataisīšanās masku gājenam. Tajā pat laikā saimnieces mājā notiek rosīšanās (vēlams būtu iepriekš paziņot, ka gaidāmi ķekatnieki, lai mājinieki varētu sagatavoties): „Simtu cepu kukulīšu, Ziemas svētku gaidīdama; Simtiņš nāca danča bērnu, Ziemas svētku vakarā.” (t.dz.)”. Masku gājenam pa priekšu gāja Budēļvecis (Mārteņos – Mārteņvecis) - būdīgs vadonis ar uz otru pusi uzvilktu kažoku un garu baltu bārdu. Budēļvecim rokā bija Kūja – Zizlis, aiz jostas žagaru bunte. Masku gājiens vienmēr notika mūzikas (jaunākos laikos - akordeona) un dziedāšanas pavadībā vai arī šķindošu katlu vāku, pannu, karošu, zvārguļu un citu pasdarinātu trokšņradošu priekšmetu pavadībā – ar ideju aizbaidīt ļaunos garus. Ķekatnieki nebija kaut kāds klaiņojošs bars, kurš klīda apkārt, diedelēdams kaut ko garšīgu. Tas bija liels, labi organizēts pasākums – tautas teātris ar dziļām rituāla saknēm pagātnē.

Budēļu ierašanās. Ķekatnieki ieradās ar dziesmu: „Labvakar Budēļtēvs (Mārteņtēvs Mārteņos), vai saņemsi ķekatniekus (Mārteņbērnus Mārteņos)” un „Labvakar, namamāte, vai gaidīji budēļtēvus? Ja gaidīji budēļtēvus, atver durvis līdz galam”, kā arī – „ Labvakar saimniek, vai gaidīji budēļtēvi? Budēļtēvi atnākuši jaunas meitas dancināt, tavu alu noprovēt!” Visi ķekatnieki dzied: „Ķekatā, ļekatā, labsvakars jūsmājā! Saņemati danču bērnus. Neba mēs daudz bijām, bijām pieci, bijām seši, līdz trešam desmitam.”, „Lūdzami, māmiņa, laid bērnus iekšā, ķekatu bērniņiem kājiņas salst. Ai, nama māmiņa, tav’ jaukumiņu, nes zirņus, nes pupas, nes smecerīti!” Kad saimnieki kavējas ar iekšā laišanu, dzied otrreiz – „Lūdzama, māmiņa, laid bērnus iekšā, ķekatu bērniem kājiņas salst”.

Visi ķekatnieki lustīgi nodzied kopīgu dziesmu: „ Labvakaru saiminiece” (Labvakaru saiminiece, vai tu mūs’ gaidījusi? (otrreiz) Labvakaru saiminiece, vai tu mūs’ gaidījusi? Rai, rai, rai, ritam, rai, rai, rai, ritam, rai, rai, rallalā, trādi rallalā! Dod pupiņas, dod zirnīšus, dod cūciņas smecerīti! Es nenācu šai mājās savu miegu izgulēti. Nācu ēsti, nācu dzerti, nācu jautri padzīvoti, utt. ” Šo dziesmu jūs, protams, visi ziniet!

Saimniece, iestājoties durvīs, prasa: „Es, kā Nama māte vaicāju – kādas zemes tēvaiņi? Kādu māju ķekatnieces?” Uz ko viņi atbild: „No Rīgas, no Raganas (katrs pats sauc savas mājas vai pilsētu), labiešu dēli un meitas. Laid mūs apsildīties.” Savukārt saimnieki atbildēja, ka skaistas zemes, senas vietas, tik daļi budēļi, un visus aicināja mājā.

Ienākot mājā, ķekatnieki: „Še liels nams, kā liela muiža, še var ķekatās līkumus mest.” Uz ko saimnieki atbild: „Budēļi, tēvaini, ko jūs še meklējat? Še nevaids jaunu meitu, nedz ar' gaļas kumosiņš.” **Budēļnieki atbild:** „Protu, protu, redzu, redzu, tais mājās slinkas meitas: logi, soli nemazgāti, mēslu čupa pagultē.” **Saimniece atbild:** „Budēli, tēvaini, tev gara bārda, dod manām meitām istabu slaucīt.” **Budēļnieki kopā sauc:** „Desa tek pa celiņu, līkumiņus mētādama. Mēs ejam pakaļā, putrainiņus lasīdami”. Visi virzās uz mājas lielāko istabu un turpinās dažādas apdziedāšanās dziesmas: „Ko tu gaidi, vecais puisi, šogad sievas nepaņēmis, visas tavas vecās brūtes budēļos salēkušas” utt. Pēc savstarpējās apdziedāšanās ķekatnieki uzsāk kopīgas līksmas dejas, iesaistot mājniekus: „Sasagriezta ķekatnieki, istabiņas vidiņā. Sagriez, Dievs, rudzus, miežus lielajā tīrumā.” **Divas galvenās dejas ir:** „Nokul mani, māmuliņa”, lai nestu svētību saimei, un „Danco lāci”, lai aizbaidītu un atvairītu visus ļaunos garus no mājām.

Pēc šī jautrā pasākuma ķekatnieki kā „tautas modrā acs” ķeras pie visnopietnākā pasākuma: sākas mājas spodrības, tīrības, kārtības un daiļuma pārbaude. Visi ķekatnieki dodas skatīt telpas, bet katrs ķekatnieks atbild par „savu” telpu un priekšmetu vērtējumu, kuru viņš izsaka skaļi un tik pat skaļi pārējie pievienojas un papildina. Spodrības un kārtības apskatei tiek pakļauta virtuve, vannas istaba, darba istabas, viesistaba, guļamistabas un galvenais - bērnu istabas. Ja ķekatas notiek Ziemassvētkos, tad tiek novērtēts visu istabu rotājums, bet īpaši - eglītes rotājums. Speciāli tiek izvērtēti puzuri un „kartupeļu saulītes” – to filozofiskā un tehniskā sarežģītības pakāpe, it sevišķi to spēja paškustēties (latviešu *perpetum mobile*).

Pēc šīs „tautas kontroles” sākas mājnieku gudrības pārbaude, „eksaminēšanas komisijas” darbs. Neaizmirsīsim, ka pats galvenais - pats pirmais latviešu paštikums ir Gudrība. Katram, lielam vai mazam, bija jāpierāda savas gada laikā iegūtās zināšanas un dažādas gudrības, it sevišķi tika izdrebīnāti visi bērni. Tāpēc jau visiem Ziemassvētkos liek deklamēt dzejoļus vai runāt no galvas stāstus, dziedāt vai draudzīgi spēlēt teātri utt. *Starp citu, jehudiem, viņu gadu mijā, ir kaut kur līdzīga Tiesas diena, kad viņi, pa īstam nobijušies un sapucējušies, gaida verdiktu pa padarīto iepriekšējā gadā. Tie nemaz nav viņiem priecīgi svētki, bet – otrādi, ļoti kluss, ārkārtīgi nopietns un atbildīgs notikums. Hristiešiem arī ir ļoti klusi jāuzvedas, lai nepamodinātu Jēšua silītē. Latviešiem, tieši otrādi - lai arī atbildīgs, bet skaļš un līksms notikums.*

Svētīšana. Kurš labi parādīja sevi, to varēja ar žagaru bunti iesvētīt. Budēļveča pienākums bija veikt šo priesteru svētības aktu, kurš izpaužas pieskaršanās veidā jeb, kā latvieši saka, iekulšanas veidā. Neviens jau pa īstam netiek pērts. Svētīšanas vārdi tiek veltīti visai saimei un namam.

Svētīšanas vārdu ideja ir apmēram tāda: „Dzīvību iekšā, slimību ārā, laimību mājā, skauģus mežā.”

Mielasts. Budēļi prasa pīrāģus, gaļu, karašas: „Gaļas gribu, gaļas gribu. Kas mums deva siļķes ēst, tam lai visi kaķi sprāģst. Kas mums deva gaļu ēst, tam lai lielie vepri aug”, „Saiminiece grozījās, atslēdziņas pazudušas: Velns tev rāva atslēdziņas, negribēja gaļas dot.” „Saiminiece cisku kasa, negribēja gaļas dot. Vai tu kasi, vai nekasi, tāpat gaļas jāpiedod!”. Kā ultimāts jau skan: „Šķiņķi, šķiņķi saiminiece, cūkas kājas kulītē. Ja nedosi cūkas šķiņķi, ņemšu tavu dvēselīti.”

Saiminiece atbild nikni: „Budēļu tēvaini, tev garš deguns. Visu gaļu sakārsi deguna galā”, bet sāk cienāt ķekatniekus.

Ķekatniekus vienmēr labi pamieļo - gan ar topšiem, gan ar karašām, gan žāvēto sivēna kāju, gan biezputru ar gaļu, gan alutiņu, gan pīrāģiem. Ķekatnieki nekad nesēžas pie mielasta galda, viņus pacienā kājās stāvot, dziedot un dejojot. **Dejas pēc Mielasta:** „Nu es esmu bagāts vīrs”, „Tūdaliņ tagadiņ”, „Mugurdancis” un kā pēdējās – „Sudmaliņas” (*šo deju jau katrs latvietis prot dejojot piedzimstot*). Pēc tam notiek **ķekatnieku apdāvināšana**: pēc nelielās pacienāšanas un dejām-rotāļām, ēdamais un dzeramais kā dāvana tiek dots līdzī ķekatniekiem. Budēļvecim vai katram ķekatniekam kaklā bija iekārta kule, kurā saiminiece salika dažādus ēdienus - kā cūkausi, cūkas, gaiļa vai vistas kājas, karašu ar kaņepēm.

Budēļu aizraidīšana. Saimnieki dzied: „Ķekatu tēvaini, ved bērnus mājās, jau taviem bērniņiem gulēti gribas! Pavadām ķekatas pār augstu kalnu, pār augstu kalnu, caur bērzu birzi. Gaidīsim citugad vēl atnākot’i, ...” (no dziesmu spēles „Trīs dienas sēdēju”) un „Ko gaidāt ķekatnieki, ka projām neejat; gaida jūs kaimiņos alus muca neizdzerta.” Savukārt ķekatnieki, ja bija labi uzņemti, vienmēr **pateicās par cienastu**, laipnību un vēlēja laimes saimniekiem. Ja „taboram”, „kāzu pulkam”, vai „zvēriem” pietiekami ēst un dzert nedeļa, varēja saimnieci vai saimnieku sev līdzī aizvest („ķīlnieku” parasti tikai nākamajā sētā atbrīvoja, kad jau bija tikuši pie jauna cienasta). Dažkārt mēdza it kā „aizņemties” kādus priekšmetus no saimniekiem, bet tos kaut kur turpat paslēpa, lai saimnieki meklē, kad paši ķekatnieki būs aizgājuši. Tas gan parasti notika tad, ja slikti pacienāja. Šī mantiņu paslēpšanas spēle vēl tagad ir dzīva bērniem, kuri to spēlē bērnu viesībās. **Ķekatnieki, projām ejot, atbild:** „Nu ar Dievu, nu ar Dievu šī vakara saiminiece, rītu būs jauna diena, būs mums jauna saiminiece” un „Paldies saku šai vietā, deva ēst, deva dzert: ja dzīvošu, neaizbraukšu (*uz Īriju*), vēl atnākšu citu gadu.” Visi ķekatnieki dzied dziesmas „Ķekatā, ļekatā” otro daļu: „Ķekatā, ļekatā, lēksim citā dārziņā. Tencinām māmiņai par ķekatu cienāšanu’, tencinām meitiņām, par lustīgu dancošanu”, „Paliekat’i, mājinieki, jūs raženi, jūs bagāti, jūs raženi, jūs bagāti līdz citam gadiņam.” Kā pēdējā dziesma izskan: „Projām jāiet, projām jāiet, es nevaru še palikt!” (*Šī ir tā īstā reize, kad šo dziesmu dziedāt*).

Augstāk aprakstītā procesija ir tikai viens reāls un vairākkārt pārbaudīts piemērs no dzīves. Senajos laikos šis Masku gājiens bija maģisks un simbolisks rituāls ar atbilstošiem vārdiem, skaņām un kustībām. Vajadzētu šo simbolismu pēc iespējas ievērot, bet, kā saka, divreiz vienā upē iekāpt nevar, un jādzīvo ir arī šodien - tāpēc jaunrade, kura balstīta senču zināšanās ir tikai kopjama un tālāk attīstāma lieta. Modernākajos laikos masku gājiens ir saglabājies kā jautrs, dzīvespriecīgs pasākums, tāpat kā tautu dejās un dziesmu vārdos bieži vien nepiedomājam to ģenētisko izcelsmi, kurās slēpjas auglības, svētības, laimības un veselības veicināšanas, kā arī ļaunuma, skaudības, nenovīdības izdzīšanas un daudzas citas senču rituālās gudrības.

Mārtendienas mielasts

Ar mielasta gaitu, ēdieniem un dzērieniem nav tik vienkārši kā pirmajā brīdī varbūt liekas. Sak' aizbrauksim uz lielveikalu un sapirksim, ko acis rāda un ko maks atļauj. **Stop!**

Latviešiem ēšana un dzeršana bija pasākums ar lielu un dziļu jēgu, tā galvenokārt bija atbilstība Mātes Dabas - Dieva likumiem. Tas bija arī filozofisks pasākums, nevis vienkārši pieēšanās un, nedod Dievs, pārēšanās un nodzeršanās. Nekādas baltās pelītes nedrīkstēja skraidīt! Ēdienkarte latviešiem ir arī tautas izdzīvošanas māksla. **Pirmais ēšanas zelta tikums (likums)** – ēdienam (visai pārtikai) jābūt atbilstošai mūsu ģeogrāfiskai videi un latviešu fizioloģiskām prasībām. Tā bija tūkstošiem gadu ilga tautas pielāgošanās māksla, kuras rezultātā ēdienu klāsts, var teikt jau bez piedomāšanas, kļuva par tautas paražu, tāpēc jau tos sauc par **Latviešu nacionālajiem jeb tautas ēdieniem**. Tā ir vēsturiska pārtikas atlase, kura nepieciešama latvieša organismam, lai tas varētu normāli funkcionēt Latvijas ģeogrāfiskajā vidē. **Otrs ēšanas zelta tikums (likums)** - ēdienkartes maiņa pa gadalaikiem: ziema, pavasaris, vasara un rudens. Katram gadalaikam sava specifika, ko diktē ģeogrāfiskie apstākļi, it sevišķi klimatiskie. Latvieši vienmēr guva prieku no sekošanas gadalaiku ēdienkartes izmaiņām. Dotais likums aptver arī konkrēto augļu un dārzeņu ēšanas laikus, kuri tā arī saucas – Zemeņu laiks, Ķiršu laiks utt. Tas nenozīmē, ka jūs nevarētu pagarināt to lietošanas laiku, to obligāti vajag darīt - iesaldējot, marinējot, vītinot, žāvējot, kūpinot, savārot, lai pietiktu līdz nākamai ražai, bet galvenais tomēr ir ēst, teiksim, zemenes tad, kad ir šis Zemeņu laiks, tomātus tad, kad ir Tomātu laiks, jo tad jūs uzņemat visu nepieciešamo enerģiju, minerālvielas un vitamīnus, ko dod konkrētais auglis vai dārzeņi vai kāds cits pārtikas veids. Tas attiecas arī uz citiem ēdieniem. Es zinu, ka ir izgudrots ledusskapis, bet mums sētā, pirms kolhozs ar varu atņēma, bija savs ledus pagrabs, kur skaidās ilgi varēja glabāt dažādu pārtiku un dzērienus, vai, piemēram, slavenās Līgatnes alas ar konstanto zemo temperatūru, kur pat padomju laikā vēl daži līgatnieši glabāja dārzeņus. Jā, var pagarināt pārtikas lietošanas ilgumu, bet šis ēšanas zelta tikums (likums) **paredz ēst katru augli, dārzeņi vai cita veida pārtiku tad, kad Dievs to ir devis.**

Trešais ēšanas zelta tikums (likums) ir **ēšanas kultūras tikums**. Latviešiem tas nozīmē ārkārtīgi daudz – tas aptver arī ēšanas partnerus, jo viņu kopīgā aura noteic saskaņu mielasta vietā, vienalga kur tas būtu - pie galda, pie ugunskura vai mežā. Tas aptver vidi - telpu, kur

notiek mielasts. Latvieši ir slaveni ar saviem sētas, telpas un galda rotājumiem, kad svētēs izrotāja pat saimniecības ēkas un mājlopus. Arī galda piederumu izvēlē latvieši ir ļoti cimperlīgi. Nepazīstu nevienu latvieti, piemēram, kurš dzertu alu vai medalu no plastmasas glāzes vai pudeles kakla kā amerikāņi, vai arī ēstu vītinātu zivi uz kāda saņurcīta vai tieši no tipogrāfijas nākuša avīzes gabala. Latvietis vienmēr ir centies harmonizēt sevi, savu dvēseles stāvokli ar vidi, kurā viņš dzīvo, bet it sevišķi svētku vidi. **Līksmība ir viens no latviešu tikumiem un priecīgai svētei nepieciešama daiļa vide.**

Ziema uzliek savus mielasta noteikumus, gribi vai negribi. Ziemas ēšanai ir savas paražas. Mārteņdienas mielasts ir līdzīgs Ziemassvētku mielastam, bet Meteņos jau savas korekcijas ienes agrais pavasaris un pārtikas daudzuma samazināšanās pieliekamajā. Ziemas ēšanas paražas nodrošina cilvēku dzīvības spēka uzturēšanu ziemā un tās ir latviešiem izstrādājušās daudzajos gadu tūkstošos. Tā tas notiek visā dabā, tā tas notiek cilvēka organismā. Daba gatavojas ziemas miegam, bet daži zvēri vispār ierokas savā midzenī un aizmieg līdz pavasarim. Tā arī cilvēkam vajadzētu doties atvaļinājumā vai vismaz palēnināt savu skrējieni. Ziemas ēdieni ir kalorijām bagāti, tā saucamie biezie ēdieni, kā - dažādas putas, biezputras ar gaļu. Tie ir ēdieni, kuri ilgstoši uztur organismā siltumu un palīdz pārļaut ziemu jeb svešā vārdā - palīdz saglabāt imunitāti. Latvieši ziemā centās pagatavot ēst tik, cik var uzreiz apēst, un ēda, dzēra vienmēr siltu, jo labi zināja, ka iepriekš pagatavots un otrreiz sildīts ēdiens nevis piedod enerģiju, bet atņem to, atņem dzīvības spēku. Tas ir arīdzan viens no tā saucamā „ziemas resnuma” cēloņiem.

Mārteņdienas sakrālais rituāls. Šajā ziemas sakrālajā mielastā mēs godinām Dievu, Māru un jau daudz vairāk pievēršam uzmanību Laimei, godinām, protams, pašu Mārteņu, kā arī jau pieminēto Pērkonu un Miesmeti. Daudzi popularizētie nostāsti par to, ka sakrālais mielasts noticis zirgu stallī vai govju kūtī ar gaiļa vai vistas kaušanu, asins izslacīšanu pa silēm un tamlīdzīgām izdarībām, turpat pagatavošana un apēšana, neiztur kritiku. Varbūt, ka kāds kaut kur tādas lietas darīja un kā tādus šausmu stāstus tālāk stāstīja, bet tas neatbilst latviešu tikumiem un ir vairāk vācu baronu un vācu mācītāju izgudrojums (pašu vāciešu slavenās Zemnieku brokastis gan ir – jēla malta cūkgaļa un liellopa gaļa ar jēlu olu pa virsu). Sakrālais mielasts varēja būt gan sētā, gan ugunsкура tuvumā, gan mājā. Sakrālais mielasts bija un ir speciāls Mārteņdienas rituāls ar simbolisku Mārteņdienas ēdienu nogaršošanu un sakrālajām Mārteņdienas dziesmām un rituāla dejām. Sakrālā mielastā no gaļas ēdieniem vajadzētu likt tikai gaiļa un vistas gaļas ēdienus. Gaiļa - lai zirgiem kaites neceltos, vistas - lai govīm, aitām, cūkām arī nepiesistos kāds ļaunums, lai visi labi augtu, barotos un būtu spēcīgi. Nav iedomājams sakrālais mielasts bez Mārteņdienas apaļiem plāceņiem ar medu - kā bišu saimes stiprinājums un Saules ēdiens, visāda veida pīrādziņi un plātsmaize kā saimes bagātības un pilnības demonstrējums un veicinājums.

Pēc sakrālā mielasta seko speciālais **Mārteņdienas ugunsrituāls** ar sakrālām dziesmām par godu Dievam, Mārai, Laimei, Mārteņam. Jāņem vērā, ka latvieši svētes sakrālajā daļā nekādas sakrālās priekvielas un baudvielas (dabīgās narkotikas) laikam nelietoja (vismaz man nav pagaidām izdevies atrast tādus rakstiskus pierādījumus), atšķirībā no daudzām reliģijām, kuras

tās vairāk vai mazāk pielieto. Hristieši vīrakam, savai kvēpināšanai, gan daudzviet izmantoja dažādas narkotiskas smaržīgās eļļas ar apreibinošu iedarbību. Amerindi (Amerikas indiāņi) pīpēm izmanto savas zālītes, bet Vidusāzijas aksakaliem zaļā masa muti nepamet, tāpat kā amerikāņiem košļājamā gumija. Turcijā, Ēģiptē un daudzās Tuvo Austrumu zemēs slavenā ūdens pīpe tiek uzpildīta ar visdažādākām priekvielām un ēdienam tiek pievienotas dažādas baudvielas. Ja runājam vispārīgi par latviešu dabiskajām priekvielām un baudvielām, tad tās vairāk lietoja ikdienā - dzīvības spēka vai imunitātes uzturēšanai, bet lielākās devās saslimšanas gadījumos, jo cilvēka organisms nemaz nevar funkcionēt bez dabiskajām, dzīvību uzturošajām dziednieciskām priekvielām un baudvielām. Jāsaka, ka dažas dabīgās narkotikas nemaz nav tik garšīgas un baudāmas, bet jālieto kā zāļu tiesa, jo organismam vajadzīgas. No priekaugiem un baudaugiem latvieši galvenokārt gatavoja visdažādākās tējas un uzlējumus, bet veselu klāstu izmantoja ēdienu un dzērienu pagatavošanai. Piemēram, slavenais franču Absints – mūsu parastais vērmeļu dzēriens (vairāk par šo jautājumu - manā rakstā „Latviešu narkotikas”). Latgalieši tādu priekvielu kā vaivariņus dažkārt piespēra klāt alum, bet tad nu galvas sāpēšana bija nodrošināta vairākām dienām.

Mārteņdienas vakara mielasts

Mārteņdienas ēdienu klāsts ir ļoti bagāts. Pirmkārt - gaiļa un vistas cepetis, vērša gaļa un cūkas šņukurs. Zoss cepetis, pildīts ar āboliem vai skābiem kāpostiem - tas ienāca no vāciešiem, kā jau pieminētā atmaksa jeb „pateicība” zosīm, bet varam jau arī mēs to ķemmēt iekšā vakara mielastā, tāpat kā amerikāņu tītaru. Bet sākotnējā sakrālā mielasta galdā gan vajadzētu likt tikai gaiļa un vistas gaļu.

Otrkārt - ēdieni no miežiem un auzām: miežu un auzu biezputras ar gaļu un bez tās.

Treškārt - ēdieni no pākšaugiem: pupiņām, gan bez pākstīm, gan ar pākstīm, pupām, zirņiem, lēcām, un svaigi un sautēti dārzeņi: burkāni, kāposti, rāceņi, kāļi, rutki.

Ceturtkārt – augļi: āboli un bumbieri. Mūsmājās šos augļus vienmēr izdevās uzglabāt līdz pat Jaunajam gadam pavēsākā vietā visparastākajās koka kastēs.

Piektkārt – medus un Mārteņdienas plāceņi ar medu, plātsmaizes un svētku baltmaize.

Specifisks etnogrāfisks Mārteņa dienas ēdiens ir Mārteņu Topši jeb Pītes – vārītus zirņus, pupas, kartupeļus, sagrūda vienā piestā, bet otrā – kaņepes, un, tos sajaucot kopā, veidoja pikas, kuras tad ar sauc par topšiem vai pītēm. Mārteņos ēd klučus jeb klimpas, cep pīrāgus gan ar speķi, gan gaļu, gan kāpostiem un visdažādākos cepumus un kūkas.

Dzērieni, protams, alutiņš un medalus, kā arī visdažādākie sulu dzērieni un zāļu tējas. Tautas svētku priekaugu un baudaugu (narkotiku) klāsts ir ļoti plašs, jo kā nekā visas zālītes un sēnītes ir dārzā, pļavā un mežā savāktas un sagatavotas.

Dejas, rotalas, dziesmas. Dejās it sevišķi raksturīga ir kāju sišana, lai aizbaidītu ļaunos garus un veicinātu svētību. Latviešiem ir pietiekami daudz deju ar kāju piesitieniem - atceraties, ka ar katru kājas piesitienu jūs kādu mošķi un skauģi aizbaidāt. Otrs raksturīgs elements dejās – auglības veicināšanas kustības. Faktiski daudzas dejas ir senie auglības rituāli, kuri vienkārši ir modernizēti jeb kā tagad saka – kāda kunga „apdarē”. Visas senās dejas faktiski ir muzikālas kustības rituāla laikā, kur katrai kustībai bija dziļa jēga. Mūsdienās gan ir kupli sazēlušas velniņu dejas un staidīšanās psihodēliskā transā.

Mārtendienas ticējumi, tēgāšana jeb zīlēšana, sapņu skaidrošana, pareģošana un laika pareģošana

Latvieši nebija māņticīgi, viņi vienmēr labi izprata Dieva nolikto kārtību un sadzīvoja ar Dabu harmonijā. Viņi prata to izskaidrot un pareģot un to ļoti labi parāda latviešu ticējumi un pareģojumi. Latviešiem, kā jau zemnieku un jūras tautai, bija augsti attīstīta laika novērošana un laika pareģošana, kura balstījās uz senču pieredzi. Gadskārtējo ciklismu un savstarpējās sakarības dabā, kā arī pašu bioritmus latvieši pārzināja ideāli. Latviešiem bija arī savi laika un laikrita regulētāji - Laika veči (priesteri), tieši tāpat arī senajiem ēģiptiešiem vai romiešiem bija savi speciālie priesteri (neaizmirsīsim, ka baltu-āriešu civilizācija ir daudz vecāka par ēģiptiešu un šumēru). Latviešu ticējumi – tā arī bija un ir tūkstošgadīgā senču dotā informācija.

Mārteņos, kā jau visās svarīgajās svētēs, notika laika, ražas pareģošana, dažāda veida zīlēšana, it sevišķi jaunu meitu vedību pareģojumi, kaut gan uzzināt likteni vai laimi varēja tikai Ziemassvētkos. Latviešiem šajā ziņā ir pilna pūra lāde ar visdažādāko pareģošanas metodoloģiju, instrumentiem un gadsimtos uzkrāto pieredzi. Droši varam teikt, ka laika ziņu dienests nobāl Laika veču priekšā. Kādi tik mums ir skaitāmpantiņi, lai nevajadzīgos garus, kukaiņus, nelaimi aizbaidītu. Piemēram, lai uzteiktu vietu „prusakiem”, kuri salīduši no svešzemēm, jāsaka: „Sarkanie kundziņi uz priekšu, šeit vietas jums vairs nav!” Mums nav vajadzīgas Eiropas Savienoto Valstu Instrukcijas, paveriet tik mūsu tautas gara Pūra lādi, atradīsiet dabas, apkārtņē notiekošā, sapņu, zvēru un mājdzīvnieku uzvedības skaidrojumus, rekomendācijas, ieteikumus un regulas - ko drīkst un nedrīkst darīt un, ja būs tā, tad būs tā un tā. Tikai neaizmirsīsim, ka visās astoņās Dieva noliktajās svētēs neviens nedrīkst strādāt: melderis miltus malt, zvejnieki zivis zvejot, lielveikali un mazveikali strādāt, pat ar rokdarbiem nodarboties nedrīkst – tāds ir Dieva likums. Ja pārkāpsiet, pēc tam nesūdzieties, ka jums dzīvē ir problēmas.

LEDUS LAIKS

Ledus laiks ir 8. Laiks gadā. Ledus laiks nomaina Senču jeb Veļu laiku, pēc kura savukārt nāk Sala laiks. **Tas aptver laika posmu no 7.novembra līdz 21.decembrim**, bet 20.decembri kā Bluķa vakaru un 21.decembri kā Ziemassvētku dienu skatīsim pie Ziemassvētku laika.

Šajā Laikā Daba sāk pamirt, paliek it kā bez dzīvības. Tumsas vara sasniedz savu augstāko pakāpi. Šajā laikā zemniekiem un laukos dzīvojošiem turpinās āra darbi, bet šoreiz jau mežā -

gan malkas gādāšana, gan mežaudžu kopšana un zvēru barošana, sākot no zīlītēm un beidzot ar aļņiem un briežiem. Pilsētniekiem turpinās kantora un fabrikas darbs, bet uz ielām jācīnās ar apledojušām ietvēm un krītošām lāstekām no jumtu malām, jācenšas noķert kādā tramvajā vai veikala rindā gripas vīrusu. Ledus laiku dažos novados sauca arī par Vilku laiku, dažkārt arī decembri sauc par Vilku mēnesi. Tas nenozīmē, ka mēs slavinām meža zvēru vilku un viņa gaudošānu, latviešu ticējumos un Laikritī ar VILKU simboliski apzīmē Mežavīru, Mežakungu vai Mežadiervu, kā tādu meža garu un saimnieku. Latvieši, kā jau iepriekš rakstīju, nebija māņticīgi kā, piemēram, romieši, jo viņi vienmēr labi izprata Dieva nolikto kārtību un sadzīvoja ar Dabu harmonijā. Viņi prata to izskaidrot un pareģot un to ļoti labi parāda latviešu ticējumi un pareģojumi.

Ledus laiks ir ļoti socializēts, kā tagad modīgi mēdz teikt - masku gājieni, filozofiskie klubi ar vakarēšanām, publiskās eglītes, koncerti, teātra izrādes, rotaļu vakari. Un nekādas atskaites vai darba sapulces.

Jau izsenis Ledus laiks ir slavens ar savām **Vakarēšanām**. Grieķiem bija „simpoziji”, bet latviešiem „Vakarēšana”. Ko tas nozīmē? Ziemas laikos vakari ir gari un skumji, pietrūka sirsnības, draudzības, tāpēc jau senči izeju no tādas grūtsirdības atrada savstarpējos apciemojumos. Tas bija laiks, kad viens pie otra gāja ciemos gan kopīgus darbus veikt, gan kopīgas valodas vest, gan kopīgi Pasaules problēmas risināt, gan kopīgi pavakariņot. Tas ir laiks gan mīklu minēšanai, gan pasaku, gan pasakaino „Veiksmes stāstu” stāstīšanai. Gada visintensīvākais informācijas apmaiņas laiks. Mīklu minēšana ilgst līdz Ziemassvētku beigām, 24.decembrim – Vecgada vakaram. Ja tās turpinās minēt jau Jaunajā gadā, tad mēle izstiepjoties gara un grūti to dabūt mutē atpakaļ.

Hristiešu baznīcas „dzeguzes olas” latviešu ligzdā Ledus laikā

Hristiešiem Ledus laikā, tāpat kā visa gada laikā, ir ļoti daudz svētku un piemiņas dienu, bet es savos darbos skatu tikai tos, kuri tiek uzspiesti latviešiem, kuriem ir piemeklētas latviešu tradīcijas vai arī, kuri vienkārši tiek propagandēti latviešiem, lai viņi tos svinētu vai pieminētu kopā ar visas Pasaules hristiešiem. Svinēt un pieminēt šīs hristiešu svētku reizes – tā ir katra brīva izvēle, es tikai centīšos parādīt esošo vai neesošo saistību ar latviešiem. Bieži vien tas notikums vai konkrētā objekta vai subjekta svētku vai piemiņas diena ir latviešiem vai mūsu radniecīgajām baltu tautu **sēru diena**. Bieži vien kāda pāvesta, kurš kanonizēts par svēto, piemiņas diena ir visdrūmākā diena baltu tautām, jo viņš izdeva pavēli atkal kādu tautu iznīcināt, vai arī tiek svinēta kādas bazilikas uzcelšanas diena, kuras paspārnē vēlāk izstrādāja mūsu iekarošanas plānus. Hristiešiem ir savs svēto kalendārs, savs Liturģiskais gads ar septiņiem laika posmiem. Viņiem piemiņas dienas ir sadalītas kategorijās, pirmkārt, pēc mēroga - visā Pasaulē svinamās un reģionāli svinamās svētku un piemiņas dienas, otrkārt, pēc klases (*Rubricarum instructum*): I klases, II klases, III klases svētku un piemiņas dienas, kā arī pieminēšanas jeb aizlūguma dienas. Dažas hristiešu baznīcas gan izdala vēl IV klases svēto dienas. Viņi sadalīja

šķirās (hierarhizēja) visus savus svētos – pirmās šķiras svētais, otrās šķiras svētais, trešās un ceturtās. Tas tā kā pēc svētuma pakāpes. Pēdējo svēto šķiru katoļu variantam ir apstiprinājis virsgans Benedikts XVI. Jāņem vērā, ka hristiešiem ir arī mobilās svētku dienas (angļu val. - *Moveable feast*), kuras „ceļo” pa kalendāru, kā, piemēram, Ješua krustā piesiešanas diena (Pasha), Vasarsvētki un daudzi citi svētki.

Hristieši visu gada kalendāru bija aizpildījuši ar savu svēto vārdiem, tādejādi cilvēkiem bija jāizvēlas kāds no svēto vārdiem un automātiski piemiņas diena, kad konkrētais svētais tika pieminēts. Vēlākos laikos gan hristieši samazināja pieminamo svēto skaitu (dažkārt pat pēc daudziem gadiem varēja vispār noņemt svētā statusu), bet dažkārt tā bija aizrāvušies, ka dažiem svētiem bija ielikuši divas piemiņas dienas. Piemēram, erceņģelim Mihailam bija 8.maijs un 29.septembris, vai Stepanam bija 3.augusts un 26.decembris. Latviešiem pēc hristiešu-krustnešu okupācijas jebkura gara dzīves izpausme bija varmācīgi reglamentēta ar hristiešu ieviestajām tradīcijām un pakļauta viņu ceremoniālam. Hristiešu garīdznieki uzspieda latviešiem saviem bērniem izvēlēties kāda svētā vārdu. Mūsdienās tas ir atkarīgs no tā, cik ģimene ir hristianizēta vai jūdaizēta un cik dziļi cienī tās svētos. Tajā pat laikā latviešiem ir pietiekami daudz savu vārdu, kuri nav darināti no hristiešu un jūdaistu svēto vārdiem, kuru vārdos neviens hristiešu vai jūdaistu svētais nav nosaukts. Runājot par vārdu etimoloģiju (izcelšanos), tad, protams, lielākās daļas vārdu izcelsme ir daudz senāka par hristietību un daudzi vārdi ir senāki par jūdaismu kā tādu, vienkārši viņi daudzus vārdus, nosacīti varētu teikt - „prihvatizējuši”. Protams, nav jau liela problēma, ja kāds hristiešu svētais vai svētā ir nosaukts jūsu izvēlētajā vārdā, tikai jāatceras, ka šie vārdi ir tūkstošiem gadus vecāki kā hristiešu vārdi.

Mārteņu svētes tradīcijas hristiešu baznīca ir sadalījusi pa vairākiem savu svēto svētkiem (par tiem tālāk tekstā pie katra svētā). Kā jau rakstīju, Mārteņiem jeb Mārteņdienai nav nekāda sakara ar Tūras (Francijā) svēto bīskapu Mārtiņu, tāpat kā nekāda sakara nav ar Mārtiņu Luteru, kuriem hristiešu svētki ir ielikti 10.novembrī. Latviešu senči šos svētkus svinēja jau vairākus tūkstošus gadu pirms viņu dzimšanas.

Ledus laikā ir daudz hristiešu svētku un piemiņas dienu, no kuriem daudzi ir pārformēti arī par latviešu tradīciju svētkiem, bet citi saglabā it kā „rekomendējošu” raksturu (tālāk tekstā tie doti kursīvā). Pieminamie cilvēki parasti neko labu latviešiem nav darījuši. Daži no viņiem ir vairāk vai mazāk neitrāli, daži svētki un piemiņas dienas ir tieši veicinājušas mūsu senču garīgās pasaules iznīcināšanu, bet daži pieminamie vīri ir pat asinspirts kurinātāji un sūtījuši pret mums nāvnešus – krustnešus. Visbaisākais ir fakts, ka daudzi krustneši ir iecelti svēto kārtā un mums vēl liek viņus godināt - mums jāslavina, jāgodā okupanti, mūsu garamantu un kultūras iznīcinātāji. Lai hristieši svin savus svētkus un piemin savus svētos, tās ir viņu gaviļu vai piemiņas dienas, bet mums, latviešiem, tās vai nu neko neizsaka, vai vispār ir sēru dienas.

9. novembris - hristiešu II klases *Laterāna arhibazilikas iesvētīšanas gadadienas svētki un svētā Teodora diena.* Šo baziliku uzcēla 4. gs., līdzko Romas impērija pieņēma jauno paradigmu

–Pasaules hristinizācijas megaprojektu. Hristieši pasludināja, ka šī bazilika ir "visu Romas un pasaules baznīcu māte un galva". Tā, lūk – tas ir tas Pasaules centrs –Pasaules naba. Bazilikā ir notikuši pieci vispārējie kristīgās Baznīcas koncili, kuri katrreiz lēma turpmāko stratēģiju un taktiku gan hristianizācijā (arī Senās Latvijas), gan avju-laju ganīšanā. Tā ir arī pāvesta bazilika. Interesants fakts, ka viņi sākotnēji baziliku veltīja Ješua, tad virsgani to Ješua "atņēma" un par tās aizbildņiem kļuva Joāns Hristītājs (Babtista jeb latviskots Jānis Kristītājs) un apustulis Joāns (Jānis). Tieši no šī centra nāk daudzi baltu tautu hristianizācijas projekti – baltu tautu garīgās pasaules iznīcināšanas projekti. Tas ir tas "Maģistrāts", kura sienās radās "Separācijas projekts", kā tēlaini izsakās filmas "Zelta kompass" autori.

10. novembris ir hristiešu piemiņas diena **Svētajam Leo I** (latv. - Leons) jeb **Leo Lielajam** (dzīvoja no 391. vai 400.gada līdz 461.g. 10. novembrim), kurš pēc pāvesta Siksta III nāves 440. gadā kļuva par hristīgās baznīcas galvu. Leo ir nominēts arī kā Baznīcas doktors. Leo laikā turpinājās Rietumromas impērijas sabrukšanas periods. Viņš bija delegācijas sastāvā, kura tikās ar Atilu, kā rezultātā Atila neuzbruka Romai – bet, ja toreiz būtu uzbrucis, varbūt tagad daudzas baltu tautas vēl būtu bijušas dzīvas. Leo bija viens no hristiešu teoloģijas un hristoloģijas it kā vienīgā pareizā ģenerālkursa uzturētājiem un nikni apkaroja visādus oportunistus: pelagiešus, nestoriešus, priskiliānistus un citus. Viņu mācības viņš nosauca par maldu mācībām. Leo laikā aktīvi turpinājās baltu tautu garīgās pasaules iznīcināšana un veselu tautu iznīcināšana Rietumeiropā.

10. novembris (citviet 11.novembris) - hristiešu **Svētā Martina** (no Turovas) II klases piemiņas diena. **Šis ir tas vīrs, ar kuru hristieši grib aizstāt mūsu Mārteņu–Mārtiņu.** Viens no hristianizācijas pīlāriem, kurš tika komandēts uz Gallu zemēm hristianizēt rietumbaltu tautas, galvenokārt gallus. Viņš ir arī viens no galvenajiem Rietumeiropas klosteru dibinātājiem, kuri veica varmācīgu hristianizācijas darbu. Viņa kaps Kandē ir kļuvis par vienu no ievērojamākajām hristiešu svētceļojumu vietām.

12. novembris (dažviet 14.novembris) - hristiešu **Benediktīniešu ordeņa** visu svēto diena kā II klases un **svētā Jozafata Kunceviča** (1580-1623) III klases piemiņas diena. Viņš nākot no dižciltīgas Vlodzimiežas ģimenes. 1614. gadā Jozafats Kuncevičs tika iecelts par Viļņas Svētās Trīsvienības klostera priekšnieku, bet 1617. gadā — konsekrēts par Vitebskas bīskapu. Pāvesta dotais uzdevums viņam bija- strādāt pie Romas katoļu un pareizticīgo Baznīcu apvienošanas, bet Vizitācijas laikā Vitebskā svēto bīskapu nogalināja ortodoksālie hristieši. 1867. gadā pāvests Pijs XI esot pasludinājis Jozafatu Kunceviču par svēto, par apvienošanās ūnijas - Uniātu baznīcas aizbildni. Latviešiem tiešā veidā neko sliktu viņš nav darījis, betleišu un litvinu hristianizāciju gan viņš veicināja un realizēja.

15.novembris - **hristiešu dominikāņu svētā Albertus Magnus** (latv. Alberta Lielā) piemiņas diena (dzim.1193. vai 1206.g. - miris 1280.g. 15.novembrī). Interesanti, ka hristieši to ielikuši kā III klases (dažviet IV klases) piemiņas dienu, kaut gan viņi to sauc par bīskapu un Baznīcas doktoru (nominēts 1931.g., un hristiešiem tikai 35 personas ir nominētas ar šo hristiešu goda

titulu). Šim kungam nav nekāda sakara ar Senlatvijas iekarotāju bīskapu Albertu, kurš nevis dibināja Rīgu, bet pārvērtā to par savu cietoksni latviešu varmācīgai hristianizēšanai. Rīga pastāvēja jau sen pirms krustnešu okupācijas un pseidodibināšanas 1201.gadā. Albertus Magnus, ģermāņu grāfs, bija savietojis sevī neiespējamo - viņš bija dabaszinātnieks, sholastiķis - filozofs, teologs. Viņš centās ar filozofijas palīdzību izskaidrot, pierādīt hristīgās dogmas, kā arī bija Akvīnas Toma skolotājs. Albertus Magnus ir hristiešu dabaszinātnieku, medicīnas tehniķu, skolnieku, teoloģijas studentu, zinātnieku aizbildnis. Kāpēc mums latviešiem būtu jāpiemin šis kungs?

16.novembris ir divu hristiešu svēto dāmu piemiņas diena: **Sv. Ģertrūdei no Saksijas**, kura dzīvoja Vācijā (1256 - 1301). Meitenīte no 5 gadu vecuma jau ievietota klosterī. Šī ir mūķeņu diena un mūķeņu klosteros šai dienai ir piešķirta II klase. Šo mūķeni nevajadzētu sajaukt ar otru Sv. Ģertrūdi (1221-1292), kura ir uzspiesta latviešiem pieminēt 17.martā. Par Ģertrūdes dienai piesavinātām latviešu tradīcijām varēsiet izlasīt aprakstā "Pavasara laiki un svētes". Otra dāma ir **Sv. Margarita no Skotijas**. Bet **17.novembris** ir piemiņas diena mūķenei **Svētai Elizabetei no Ungārijas** (IV klases svētā). **18. novembris** hristiešiem ir divu baziliku - S. Pētera (Šimons – Kēfa) un Sv. Pāvela (Šaula) baziliku iesvētīšanas gadadienas III klases svētki. **21. novembris** hristiešiem ir "Jaunavas prezentācijas templī" svētku diena. **22. novembrī** hristiešiem ir **Sv. Cecīlijas** (St. Caecilia), hristiešu mūzikas aizbildnes diena, bet **24. novembrī - Sv. Andreja Dunga** piemiņas diena, kurš kopā ar citiem hristiešiem tika nogalināts Vjetnamā 16.gs. sākumā (kanonizēti 1988. gadā). Kāpēc Vjetnamas hristianizētāji jāpiemin latviešiem, kāpēc nav jāpiemin hristianizācijas upuri Vjetnamā?

25. novembrī ir Svētās Katrīnas diena, kura dzīvoja Ēģiptē, Aleksandrijā 4.gadsimtā. Sinajas pussalā ir apbrīnojams Sv. Katrīnas klosteris, kuru pat jehudi neuzdrošinājās ieņemt nesēnā karā pret arābiem. Hristiešiem ir pat atsevišķa, samērā neatkarīga Sv. Katrīnas baznīca līdzās katoļu un pareizticīgo baznīcai. Pati Katrīna (ir vēl otra Sv. Katrīna) ir ļoti ievērojama un godājama dāma hristiešu pasaulē. Latvijas hristiešiem šī Katrīnas baznīca ir mazāk pazīstama, bet es esmu daudzkārt ticies ar šīs baznīcas virsvadītājiem. Katrīnām pieraksta daudzas Māteņdienas tradīcijas, masku gājienu ieskaitot. Katrīnas diena - tā esot lopu diena, kad aitas pusnaktī ejot hristiešu baznīcā pie dievgalda. Ja nocērpot aitas kailas pirms šīs dienas, tad viņas kaunoties iet baznīcā. Redziet, kas par modes dāmām. Katrīnas dienā esot aitas gaļa jāvēd, laikam no tās, kura bija plika nocirpta un uz baznīcu neaizgāja.

30. novembrī ir Svētā Andreja diena. Sv.Andreju es aprakstīju rakstā „Kalendāra aizkulises” un „Lieldienas Jūdejā”. Andrejs bija Šimona-Kēfas (Pētera) brālis. Sadalot Eiropu, hristieši atdalīja arī abus brāļus: Romai tika Pēteris, bet Konstantinopolei - Andrejs. Daudzām slavīnizētām un hristianizētām baltu Austrumeiropas tautām Sv.Andrejs ir attēlots gan ģerboņos, gan karogos. Pareizticīgo ortodoksālā baznīcā viņam ir ļoti liela loma un viņu sauc par „Pirmsaukto” (Prōtoklētose) – Андрей Первозванный, jo Ješua viņu pirmo esot pasaucis uz savu

pulciņu (kas neatbilst patiesībai, jo Andrejs ar Pēteri jau bija tajā Joāna Hristītāja jūdaistu sektā pirms Ješua pašu tur uzaicināja). Andrejvakarā hristieši veic dažādas izdarības, kurās daži elementi ir paņemti no Mārteņdienas, Sala laika ķekatām, Ziemassvētkiem. Andrejs pat zirgu ir aizņēmis no Mārteņa. Tā kā Andrejs bez zirga neesot domājams, tad latviešu zemniekiem esot Andrejvakarā jājāj ar kūju, jāzviedz un jāspārdās, tad zirgi labi izdošoties, bet, kamēr latvieši ar kūju jāšot, tikmēr hristieši iemalkošot Mozeles vīnu (Mozele – upe Vācijā nosaukta Mozus (Mošes) vārdā, jo tajā reģionā dzīvoja aškenazi, galvenā pilsēta Koheme, kurā skaistā pilī dzīvoja Kohanim – tulkojumā „augstais priesteris”).

3. decembrī hristiešiem ir Sv. Franciska Ksavera piemiņas diena, bet 4.decembrī - Sv. Joāna Damaskieša piemiņas diena. Kāpēc latviešiem viņi būtu jāpiemin?

4. decembris hristiešiem arī ir svētku diena, kuru viņi svin par godu mocekli **Sv. Barbarai** (Bārbalai, Bārbalai, leišu Birutai) no Nikomedijas. Ja Katrīna bija patronese aitām, tad Barbara jau kazām un āžiem, kaut gan dažos novados Barbarai uzticētas arī aitas. Hristieši to atbildību sadalījuši pa divām savām mocekļēm, viņām jau tā bija grūts mūžs. Barbaras dienas izdarības ir pilnīgs Mārteņdienas atdarinājums, viņi pat gājuši masku gājienā „Barbariņu dzīt”, tāpat kā „Mārteņu dzīt”.

6. decembris - Svētā Nikolaja jeb latviskoti - Niklāva jeb Miklāva diena. Nikolajs bija Mazāzijas Mirlikijas bīskaps, kurš tur dzīvoja 4.gs. Ar viņu hristieši ne sevišķi labi apgājās – vispirms kanonizēja, tas ir padarīja par svēto, tad viņam atņēma šo titulu un pēc tam atkal atdeva. Pareizticīgo baznīcā viņam ir augsta goda vieta kā Nikolajam brīnumdarītājam, tāpēc daudziem ruskijiem ir vārds Nikolajs. Nikolajam hristieši ir atvēlējuši būt patronam par zirgiem un vistām. Praktiski visas Nikolaja dienas izdarības hristieši ir savākuši no Mārteņdienas svinībām, pat gaiļa cepeša ēšanu. Nikolaja dienā hristieši rīkoja speciālu masku gājieni, kur budēļvecis bija ar paša Svētā Nikolaja masku jeb Santa-Klauss (*Santa Nicola*). Mūsu Baltais vecītis jeb Ziemassvētku vecītis jeb Sala laika vecītis (Salavecis) hristiešiem kļuva pat Svēto Nikolaju jeb Santa Klausu. Jau modernākos laikos uz Ziemassvētku laiku no visa ķekatnieku bara vairāk izkristalizējās baltās sniega maskas – sniega pārslīņas - sniegbaltītes, kā pavadones Baltajam Ziemassvētku laika vecītim. **6. decembrī** pēc pareizticīgo kalendāra tiek svinēta arī svētā labticīgā **lielknaza Ņevas Aleksandra** piemiņas diena.

7. decembris ir hristieša, romieša Svētā **Ambrozija** (330.g. –397.g. 4.aprīlis) svētki. Faktiski dziļi reģionāla piemiņas diena - kāpēc tiek propagandēta latviešiem, grūti izprotams.

8. decembris - vissvētākās (grieķu - *Panagia*) **jaunavas Marijas bezvainīgās ieņemšanas** lielie I klases svētki. Šo „bezvainīgās ieņemšanas” dogmu pāvests Pijs pasludināja tikai 1854.gadā, līdz tam nekāda bezvainīgā ieņemšana tā pa īstam nebija. Pirmkārt jau viņu sauca Mirjama, otrkārt - viņa jau bija ar savu nākamo vīru Josefu (Josifu) saderinājusies 8.gadā p.m.ē., kad notika Ješua ieņemšana. Pēc jehudu tradīcijām tas nedrīkstēja notikt pirms kāzām. Ieņemšanai bija jābūt pēc kāzām, bet diemžēl tā notika pēc saderināšanās. Pēc tam nabaga Josefs dabūja ciest

un arī pats Ješua no tā cieta visu mūžu. Bet jau toreiz, 7.gadā p.m.ē. visu lietu nokārtoja Ješua vectēvs - Josefa tēvs Jākovs-Heli (Geli). Viņš ar galvenā rabīna akceptu izstrādāja „nevainīgās ieņemšanas koncepciju”. Nākošais dēls Jākovs jau tika ieņemts pēc visiem jehudu valdnieku likumiem – janvārī, lai piedzimtu septembrī. Visiem valdniekiem bija jādzimst septembrī. Tieši tāpēc Jākovs arī savu laiku pabija Valdnieka postenī. Tuvāk par Mirjamas un Josefa ģimeni, par Ješua ģimeni variet izlasīt manā rakstā „Hordosa (Heroda Lielā) un Ješua jeb Jaunās valstības megaprojekts”.

11. decembrī, kad latviešiem ir Valda diena, hristiešiem ir St. Damasus I (latv. Sv. Damāzija) piemiņas diena (305.g. - 384.g. 11.decembris). Damasus nākšana pāvesta amatā bija saistīta ar nežēlīgu cīņu ar otru pretendentu, vairākām masu slepkavībām, kuras izcēlās šajā karā par zizli. Viņš cīnījās pret apollināristiem, kuri uzskatīja, ka Ješua ir Dieva prāts, nevis Cilvēka prāts, kā bija noteicis Nikejas koncils par svēto trīsvienību. Tieši tāda pati cīņa bija ar hristiešiem - maķedoniešiem (tas ir atvasināts no uzvārda Maķedonijs, nevis no tautas nosaukuma) jeb semi-arianiem, kuri noliedza Svētā gara dievišķumu (Damasus bija par dievišķumu). Abus virzienus Konstantinopoles Pirmais koncils 381.gadā pēc Damasus iniciatīvas pasludināja par ķecerību. Šādas virzienu un citādi domājošo apkarošanas notika un notiek visu hristietības vēsturi - cik Ješua ir dievišķs, vai viņa māte bijusi nevainīga, vai svētais gars ir dievišķs utt. Hristiešiem sanāk koncili, kur viņi nobalso par katru no šīm lietām. Piemēram, ka Mirjama ir Ješua māte, nobalso - un viss, bet, ja kāds pēc tam nepiekrīt, tad tiek pasludināts par ķeceri. Tieši tāpat rīkojās komunisti, visa viņu PSKP vēsture ir pilna ar oportūnistu, revizionistu un citādi domājošo apkarošanu. **Kaut ko līdzīgu veica LNNK kustība Latvijā.**

12. decembris hristiešiem ir Francijas svētās Joannas Franciskas Šantālas (1572-1641) piemiņas diena. Franciska no Sales 1610. gadā ar pāvesta atļauju nodibināja „Apmeklēšanas ordeni”, kur viena no četrām pirmajām mūķenēm bija pati Joanna. Ar šo ordeni hristieši ieviesa Ješua Sirds (latīn. Sacratissimum Cor Jesu) godināšanu un šis ordenis bija pirmā vietu, kur tas tika realizēts. Šī diena nav nevienā katoļu centrālajā kalendārā, bet Latvijā hristiešiem tiek intensīvi propagandēta.

13.decembris - Svētās Lūcijas III klases piemiņas diena. Lūcija bija no Sirakūzām un sodīta ar nāvi ap 300.gadu. Tradīciju sajaukums šajā dienā ir pilnīgs, lielākā daļa tradīciju ir no Mārteņiem, bet tēgāšana un pareģošana, it sevišķi likteņa pareģošana, vairāk izskatās kā Ziemassvētku tradīcija, jo daudzviet Lūcijas diena tiek uzskatīta par gada īsāko dienu, kas jau ir vienkārši blēņas. Šajos hristiešu svētkos galvenā varone ir meitene baltā tērpā, kura simbolizē Lūciju, kura, tāpat kā visi citi ķekatnieki, apstaigā mājas. Lūcijai (Lasijai, Lasītei) vēl ir iedots papildus darbiņš – govju sargāšana. Pilnīgi nav saprotams, kāpēc decembra vidū, kad tuvojas Ziemassvētki, speciāli par govīm tāda gādība, kad tas pienāktos uz pavasara svētēm.

14.decembris - Kastīlijā dzīvojošā jehuda karmelīta **Huana de Lopesa** (spāņu val. Juan de Ypes y Álvarez, latv.val. - Sv. Jānis no Krusta) piemiņas diena. Huana tēvs Gonzales de Jepsas

bija zīda tirgotājs. Viņš bija konvertējis jeb “*marranos*”, kas nozīmē jūdaists, konvertēts par hristieti. Spānijā un Portugālē tādu vēl aizvien ir ļoti daudz. Daudzi no viņiem vakarā pielūdza arī savus jūdaistu dievus. Es nesaku, ka Huans vakaros pielūdza Jahvi (Jāvi), bet viņa ģimene bija pārgājusi hristietībā. Viņš bija priesteris un vēlāk bija nominēts par Baznīcas doktoru. To, ka viņš ir Jānis “No Krusta”, viņš pats pievienoja klāt savam vārdam. Huans bija kastīliešu mistiskās dzejas paudējs. Latvijā viņš tiek propagandēts acīmredzot ar savu darbošanos karmelītu ordenī, kur viņš audzināja jaunus mūkus, jo šis ordenis šobrīd ir ļoti aktīvs Latvijā. Kā Huanu var pārtaisīt par Jāni, tas jāprasa katoļu garīdzniekiem.

Par jēdzienu un terminu “Krusts” tuvāk variet izlasīt jau minētajā manā rakstā “Jaunās Valstības megaprojekts”. Neaizmirsīsim, ka latviešiem, tāpat kā citām baltu tautām, Dieva svēztīme jau tūkstošiem gadu ir slīpais krusts jeb Zelta krusts ar vienāda garuma zariem, turpretim hristiešiem tas ir nāves simbols, jo Ješua esot gājis bojā pienaglots pie krusta. Romiešiem “piesiešana pie koka” bija augstākais soda mērs. Arī pēc hristiešu teorijas, pie krusta Ješua gāja bojā, bet atdzima 3 dienas vēlāk pavisam citā vietā. Līdz ar to grūti iestāstīt, ka krusts viņiem ir dzīvības simbols, kā daudzi cenšas to izdarīt. Krusts simbolizēja mokošu nāvi visiem nehristiešiem, tieši tāpēc krustneši ieradās Latvijā ar krustiem uz vairogiem. Kapsētās hristieši ieviesa krustu likšanu uz kapu kopiņām kā nāves zīmi, kā simbolu, ka tur guļ nomiris cilvēks. Hristieši uz baznīcām uzliek krustus, jo tur apakšā bieži vien ir kapsēta (baznīcas iekšpusē) vai arī kādā sarkofāgā kāda hristieša kauli salikti. Cilvēki, kuri valkā krustus uz apģērba vai iekar kaklā krustiņus, demonstratīvi paziņo, ka ir simboliski gatavi mokošai nāvei tāpat kā Ješua. Hristīgai baznīcai hristieši ir piedzimuši ar grēku, jo grēkoja viņu ciltstēvs Ādams, un tagad viņiem vainīgiem jācieš un visu mūžu jācenšas izpirkt grēku. Hristieši visu mūžu sevi gatavo citai dzīvei - šajā tu esi vergs, bet pacieties, debesīs labāki būs – tas ir tajā, citā dzīvē. Latviešiem nav ko uztraukties, jo Ādams bija valdnieks (tuvāk “Ādama megaprojekts”) un “ciltstēvs” semītu tautām, kuras ir pavisam no citas planētas, bet latviešiem un visām baltu tautām ar viņu nav nekāda ģenētiska sakara. Tāpēc jau mēs sakām, ka latvieši ir Dieva izredzēta ģenētiska tauta, tāpat kā semītu tautas ir savu Dievu izredzētas tautas.

21. decembrī hristiešiem vajadzēja slavēt savu apustuli Sv. Tomu, bet Latvijā hristieši propogandē jezuītu **Svēto Pēteri no Kanīzijas** (1521–1597), īstajā vārdā Pēteris Kanijs (*Peter Kanis* vai *Pieter Kanijs*), kurš dzimis Nīderlandē, bet kā sludinātājs, ticības mācības skolotājs, rakstnieks un svētītājs strādājis Vācijā. Viņa sastādītā Ticības pamatu grāmata (katķisms) esot pirmā latviešu valodā izdotā grāmata. (Katķismam, kā daži domā, nav nekāda sakara ar kaķismu vai arī ar Lao Še kaķiešiem.)

Adventes laiks

Ledus laikā iekrīt arī hristiešu izgudrojums **Adventes laiks**. Tas ir laiks no ceturtās svētdienas pirms Ješua dzimšanas dienas, kuru hristieši mākslīgi ir ielikuši 25.decembrī. Rakstu „mākslīgi”, jo sen jau visiem labi zināms, ka viņš ir dzimis marta mēnesī. Advents(e), latīniski „*adventus*” nozīmē atnākšana. Adventes ilgums ir 23 dienas, kuru ietvaros vienmēr sanāk

četras svētdienas, jo decembra pirmā nedēļa vienmēr ir ļoti īsa. Sākotnēji esot dedzinātas 23 raibas sveces, tas ir viena svece katrai dienai. Ar laiku četrām svētdienām ievietoja baltās sveces, bet pārējo dienu sveces sāka likt sarkanas. Bet modernākos laikos jau cilvēki palika racionālāki un sāka likt tikai četras baltas sveces. Pirmā svece hristiešiem esot cerību gaisma, ka piedzimis Ješua. Otrā nozīmējot gaismu pār tumsu Ješua piedzimšanas brīdī, kaut gan loģiskāk būtu to dedzināt viņa dzimšanas dienā. Trešā simbolizējot gaismu, kas pavēstījusi ganiem par Ješua piedzimšanu. Ceturtā svece simbolizējot zvaigznes gaismu, kas esot vadījusi Austrumu gudros, kuri nāca sveikt Ješua (lai gan viņš vēl nebija pat piedzimis). Atbilstošāk šo sveci hristiešiem būtu dedzināt Zvaigznes jeb triju kungu dienā. Sākotnēji hristieši ar egļu zariem un svecēm izrotāja krustu, bet vēlāk aizņēmās baltu tautu seno svēto Ziemas mūžzaļo koku egli un Mārteņdienas vainagu. Ideja par Adventes krustu, vēlāk vainagu, radās salīdzinoši nesen - 1833. gadā vācu teologam un mācītājam Johanam Hinriham Vihernam (*Johann Hinrich Wichern*), kurš dzīvoja no 1808. g līdz 1881. g. Hamburgā. Sākotnēji viņš sveces salika uz egļu zariem izrotāta krusta, bet vēlāk sāka likt uz baltu tautu Jumja vainadziņa. Viņš sveces tajā salika regulāri pa apli vienādā attālumā - četras garākas un resnākas baltās sveces, bet starp tām mazākas sarkanās svecītes, kopā 23 sveces. Vācieši bērniem ražo tādus sienas kalendārus kā mājiņas ar 23 logiem, atverot katru dienu pa lodziņam, bērns dabū šokolādīti (vilinoši, vai ne?). Adventes ilgums ir 23 dienas, bet visi hristiešu Ješua svētki turpinās līdz 6. janvārim – Zvaigznes dienai.

Ledus laikā hristiešiem ir vēl daudz citu svētku un piemiņas dienu, bet augstāk pieminētie svētki tiek piedāvāti svinēt latviešiem. Svinēt, pieminēt - tā ir jūsu katra paša izvēle. Latviešiem ne ar vienu no minētajām personām nav pozitīva sakara - vai nu tās ir tālas un svešas, vai arī tieši vai netieši ir piedalījušās latviešu un baltu tautu garīgās pasaules iznīcināšanā.

Darbi Ledus laikā pirms Ziemassvētkiem. Latviešiem laiks pirms Ziemassvētkiem nekad nav bijis atskaites, gada pārskatu un tml. „eksekūciju” laiks, tas ir ieviests kā svešzemju netikums pret latviešiem. Jehudiem Jaunais gads, kuru viņi svin kādā dienā no 1. septembra līdz oktobrim (no gada uz gadu datums ir mainīgs), ir Tiesas diena, kad viņi atskaitās par padarītajiem un nepadarītajiem darbiem. Latviešiem „atskaišu” periods iesākās Jumjos un nobeidzās Apjumībās. Protams, laukos dažādus specifiskus darbus varēja pabeigt tikai līdz ar Mārteņiem. Jau Senču laikā (Dievainēs) pieklusa gada darbi, bet pirms Ziemassvētkiem nebija nekādu stresu, skriešanu, darbu piebeigšanu, atskaišu iesniegšanu, sapulču rīkošanu – tas bija un ir pret latviešu tikumību. **Bet latviešu likumi izpaužas viņu tikumos.**

ZIEMASSVĒTKI

Ziemassvētki ir saulstāvju svētki un ļoti tuvi latviešu sirdij. Tie ir dvēseliski svētki un visgarākie svētki visa gada laikā. Ja mēs Rudens svētēs vairāk godinājām Māru, tad šajos svētkos mēs daudzīnām pašu Dievu. Ziemassvētki ir galvenie Dieva daudzīnāšanas un Debess gaismas

atdzimšanas svētki. Kā jau pienākas Gaismas atdzimšanas svētkos, latvieši daudzina arī Laimu, jo viņa bija tālāka likteņa noteicēja, jo viņa jau liek cilvēka mūžu.

Šie ir noslēpumaini svētki, kuri saistās ar Tumsas varas augstāko pakāpi. Visa Daba ir sastingusi šajā laikā un gaida Gaismas atnākšanu, lai šo Tumsu uzvarētu un atnestu atpakaļ dzīvību. Ziemassvētki ir robežšķirtne un, kā katra šāda robeža, tā ietver sevī noslēpumu - kas aiz tās būs tālāk. Senākos laikos daudzas tautas zināmā mērā pat baidījās no šīm dienām un tā viņiem bija misticisma pilna diena un nakts, bet latviešiem Ziemassvētki bija un ir gaviļi, līksmības un prieka pilni svētki. Latvieši tos praktiski svinēja sešas dienas, ja ieskaitām arī Jaunā gada skaitīšanas pirmo dienu - 25.decembri. Ja hristieši Ziemassvētkus svin kā klusus pamirusus svētkus, tad latvieši tieši pretēji - tos pavada dziesmās un dejās (ķekatu-ļekatās). Senie senču rituāli ir modernizējušies un kļuvuši par rotaļām un pat dejām. Latviešiem Ziemassvētkos valda pilnība un bagātība, kur ēdieniem un dzērieniem bija sava simboliskā nozīme.

Gatavošanās Ziemassvētkiem

Viena no Ziemassvētku senajām tradīcijām ir **Ziemassvētku norises vietas** - sētas, mājas un istabu greznošana - rotāšana jeb latīņu valodā – dekorēšana. Latvieši vienmēr kādu rotājumu, kuram ir arī sakrāla un aizsardzības funkcija, izvieto sētā, pie mājas, pie saimniecības ēkām, zemnieki it sevišķi pie stalla un kūts.

Materiāli rotāšanai tika sagatavoti jau ļoti savlaicīgi - audzētas salmenes un daudzas citas puķes, kuras ir pateicīgas kaltēšanai. Puzuru gatavošana ir vesela māksla un filozofija. Populāras ir arī „kartupeļu saulītes” - kartupeļos sasprausti rotājumi no salmiem, kuras tiek iekārtas pie griestiem, lai tās gaisa kustības rezultātā istabā visu laiku grieztos un atgādinātu Saules kustību.

Ziemassvētku egle ir ļoti sens baltu-āriešu tautu mūžzaļais Svētkoks Ziemassvētkiem, jo tas simbolizēja dzīvību, veselību un nesa svētību, it sevišķi mūsu ģeogrāfiskajā vidē. Senākos laikos tas tika greznots vairāk ārā kā iekšā, modernos laikos tas tiek nozāģēts un ienests istabā, kas nebūtu kopjama tradīcija. To varētu aizstāt ar eglīti lielā podā, kuru pavasarī visa ģimene kopīgi varētu izstādīt dārzā, parkā, mežmalā. Tā varētu būt laba ģimenes tradīcija – veidot savu egļu svētaudzi. Daudzām Viduseiropas baltu tautām svētais augs ar lielu maģisku iedarbību bija arī āmulis, kurš pasargāja no ļaunā gara. To Ziemassvētkos lika visos istabas stūros. Ziemassvētku eglītes tradīcija **nesākas** ar Sv. Francisku, kā raksta hristieši, kurš pirmais esot ielicis eglē svecītes mežā pie Jēšua tēla, kurš atradās koka silītē. Jau tūkstošiem gadu pirms Franciska baltu-āriešu tautas apdziedāja eglīti Ziemassvētku naktī. Eglītes mūžīgais zaļums vienmēr ir priecējis visas tautas, kuras dzīvoja mūsu platuma grādos, kur aug egles. Diemžēl Jūdejā nebija šādu egļu mežu un viņiem bija jādedz sveces tuksneša smiltīs.

Svecēm latviešiem ir bijusi simboliska, pozitīvi maģiska un psiholoģiska nozīme – Uguns un Gaismas svētības nesējas. Svecēs simbolizē gaismu, attīra telpu, attīra cilvēku auru, egregoru, izkļiedē ļauno enerģiju, kļiedē tumsas spēkus, no tām bēg visi mošķi un komisāri. Ziemassvētku

nakstī svecēm jāpalīdz uzvarēt tumsu un aizsargāt Ziemassvētku eglīti. Latviešiem sveču, it sevišķi pašu izlieto gleznaino vaska sveču, un svečturu dažādība ir milzīga – pilnīgi kā dekoratīvās mākslas veids. Māksla ir to izvēlē un izkārtojumā. Latviešiem (u) svečturiem bija daudz un dažādi veidi, gan ar zariem, gan bez tiem. Zari bija galvenokārt „ugunskurveidīgi”, bet latviešiem nekad nav bijuši septiņzaru plakanie svečturi, jo tie ir jehudu un tos viņi izmanto savos svētkos (Hanukkahs, dažkārt saukts arī par *Menora*). Neaizmirstiet arī par **skaliem**, to dievišķo un dziedniecisko iedarbību. Skalu dedzināšana beidzot atkal ir atdzimusi! Skalu kaltie metāla turētāji jau arī ir īsti mākslas darbi.

Gatavošanās Ziemassvētkiem, protams, ietver arī ēdienu gatavošanu, no kuriem daudzi prasa pat vairāku dienu darbu, bet pats galvenais ir ļoti savlaicīgi sākt brūvēt savu **medalu vai saldu miestīņu, vai gardu uzlējumu**.

Ziemassvētku dienas

Ziemassvētku gaidīšanas vakars ir jau 20.decembrī, tas ir svētvakars. Svētvakarā noteikti vajadzētu iekurt ugunskuru. To varētu sākt kurināt jau no Piektvakara, lai Tumsu un moškus padzenātu, tas viņiem noteikti nepatiks.

Svētvakars ir arī Bluķa vakars, kurā pats Dievs ierodas visus svētīt. Bluķa vakars, pirmkārt, saistās ar Saules un auglības kultu. Bluķa velšana simbolizē Saules kustību un tā sadedzināšana – gaismas uzvaru pār tumsu, Saules un siltuma, un līdz ar to auglības atgriešanos dabā, prātā un sirdī. Otrkārt, tā sadedzināšana simbolizē atbrīvošanos no gada smaguma un grūtuma. Visi grūtie gada darbi ir pabeigti un sākas jauns darba cēliens, tāpēc vecais bluķis tiek sadedzināts. Tā vilkšana no sētas uz sētu simbolizē arī gada grūtumu un, kā grūtuma simbols, tas tiek sadedzināts un, līdz ar sadedzināšanu, iestājas vieglums nākošā gada darbiem.

Dažos novados Bluķa vakarus sāk svinēt jau visos Piektvakaros (ceturtdienas vakaros deviņu dienu savaitē), sākot no Mārteņiem, bet lielākā daļā novadu - sākot no pēdējā Piektvakara (18.decembra) pirms Ziemassvētkiem ar kulmināciju Ziemassvētku vakarā, kurš tad arī ir galvenais Bluķa vakars. Ozola bluķim bija dziļa simboliska nozīme un šādi bluķi tika uzkrāti pagalmā, jo ne jau tik bieži ozolus zāģēja. Mūsdienās ozolu bluķi jau būs grūti atrast, tāpēc noderēs jebkurš lielāks bērza vai apses bluķis, kuri arī dažkārt tiek izmantoti rituālos. Nevaru piekrist vāciešiem, kuri apraksta, ka latvieši šos ozola bluķus pielūguši un sūtījuši bērnus par kādu nodarījumu kā sodu pielūgt ozola bluķi. Es domāju, ka, svētozoliem ejot bojā, tie tālāk tika izmantoti kā bluķi svētvakaram, tāpēc zināma bijība pret tiem varēja būt. Šajā svētvakarā bluķa vilkšana ar virvēm un velšana notika no sētas uz sētu. Bluķa velšanas simboliskā nozīme tiek daudzējādi skaidrota, bet izplatītākais skaidrojums ir, ka tas ir sens Saules gaitas atdarināšanas rituāls. Bluķa „ierašanās” katrā sētā tika atzīmēta ar simbolisku mielastu, bet pēdējā sētā tas tika sadedzināts. Ja šāda vilkšana no sētas uz sētu nebija iespējama, tad notika tā vilkšana pa pašu sētu un sadedzināšana pašu ugunskurā, simboliski pārvēršot to gaismā un siltumā.

Svētvakarā latvieši gāja pirtī, hristieši to paražu pārņēma uz savu Vecgadu vakaru, lai simboliski nomazgātos pirms Jēšua apgrauzīšanas svētkiem 1. janvārī. Svētvakaru - Ziemassvētku vakaru sauc arī par Koču (ķūķu, kūķu, kūču) vakaru, jo tajā vakarā pagatavo šo nākamās dienas sakrālā mielasta ēdienu (skat. pie mielasta), kura ēšana nodrošina turību un labklājību.

21.decembris ir galvenā Ziemassvētku diena. 2012.gadā Saulstāvju punkts arī iekrita 21.decembrī plkst. 13:12, 2013.gadā būs 21.decembrī plkst. 19:12, bet citu gadu tas var būt 22.decembrī. Šī ir Lielā ugunsкура diena ar ugunsrituālu, sakrālo mielastu un Dieva godināšanu. Tie būtu pasākumi sētā vai mežmalā pie Svētās Egles jeb Ziemassvētku egles (katrā lauku sētā jau ir tāda, speciāli iestādīta un kopta Ziemassvētku egle). Ķekatās iešana notiek līdz vakaram pēc ugunsкура vai bluķa vilkšanas, ja tas nenotika jau 20.decembrī. Tam seko dzimtas svētku eglīte ar Baltā jeb Ziemassvētku vecīša apciemojumu, kurš atnāk ar svētīšanai paredzēto žagaru bunti un pārbauda pirmo latviešu tikumu – gudrību un visu - gan lielo, gan mazo - zināšanas. Pēc Baltā vecīša aiziešanas ar saviem pavadoņiem (sniegpārslīņām-sniegbaltītēm un sniegarūķiem) sākas dzimtas vakara mielasts ar dziesmām, mielastu, rotaļām un dejām pie Ziemassvētku eglītes (par Ziemassvētku svinēšanu tālāk tekstā).

22.decembrī ir Otrie Ziemassvētki – ja Pirmajā Ziemassvētku dienā visi sanāk vienā mājā, tad nākošajās Ziemassvētku dienās jau staigā no mājas uz māju. Otrie latviešu Ziemassvētki bija velītīti ciemiņu uzņemšanai vai ciemos iešanai.

23.decembrī ir Trešie Ziemassvētki, kuros jau apbraukāja tālākus radus vai draugus un vizinājās kamanās, skanot pie zirga loka piesietiem zvārguļiem vai zvaniņiem.

24.decembrī ir Ceturtie Ziemassvētki, kurus dažas baltu tautas sauca par **Vecgada vakaru**: „Dejosimi, budēlīši, veca gada vakarā, lai dejoja govīs, vērši, pa vasaru tīrumā. Ķuza, ķuza, vizu, vizu, Veca gada vakarā! Kas ne ķuza, kas ne vizu, tam liniņi neziedēja.” Šī bija viena no lielajām ķekatās iešanas dienām. 24.decembris arī bija pēdējā Baltā vecīša jeb Ziemassvētku vecīša apgaitas un ciemošanās diena. Šajā dienā notika plaša Ugunsкуру dedzināšana, visāda veida uguņošana, un jo krāšņāka, jo labāka.

25.decembris (garā gadā 26.janvāris) jau ir nākamā - Sala laika pirmā diena, kuru senči sauca par Saules gada skaitīšanas pirmo dienu jeb Jaungadu, kuru daudzas slavinizētās baltu tautas sauc par „Novoletije” (tuvāk Sala laika sadaļā).

Visas Ziemassvētku dienas latvieši pavadīja ļoti liksmi - dziedot, dejojot, jokojot, zīlējot, pareģojot, ēdot un slāpes remdinot no lielās dziedāšanas, rotaļām un dejošanas.

Ziemassvētku sakrālā daļa. Tradīcija izgreznot mūžzaļu koku nāk no tālas senatnes, tūkstošiem gadu pirms kristietības, tāpēc Ziemassvētku sakrālās daļas neatņemams elements ir

Ziemassvētku eglīte, kura nav tikai istabas vai sētas dekorācija, bet tas ir Svētkoks (skat. iepriekš tekstā), kuras klātbūtnē notiek sakrālais mielasts.

Sakrālā mielastā tiek klāts balts linu galdauts, jo tie ir Dieva svētki, un galds tiek bagātīgi izrotāts. Galvenais ēdiens ir koča – miežu grūbas, pupas un zirņi savārtīti kopā ar cūkas galvu. Mūsdienās koču bieži aizstāj ar pelēkiem zirņiem vai pupām ar cūkas šņukuri vai speķi un cūku iekšējiem taukiem. Katrai kočas sastāvdaļai ir arī sava ārstnieciskā nozīme, kāpēc senči tās simboliski uzsvēra Ziemassvētku mielastā. Cūku speķim (speķim ar ādiņu) un cūku iekšējiem taukiem ir liela nozīme spraiga fiziska un intelektuāla darba periodos ziemā. Daži pētnieki uzskata, ka cūkas šņukurs atgādinot arklu, ar kuru cūka kā ar arklu uzar zemi. Var jau būt, ka tā arī ir viena no cūkas šņukura nozīmēm, bet es jau rakstīju, ka Mārteņdienas svinībās galdā liek cūkas šņukuru **Miesmeta** godināšanai un mājas materiālās labklājības simbolam. Domāju, ka tā ir šņukura simboliskā nozīme arī Ziemassvētkos. Sakrālajā mielastā tiek ēstas arī apaļas karašas, kas simbolizē sauli, it sevišķi sklandrauši ar saulīti vidū. Saimnieks ņem no šķīvjā karašas, kas uzliktas galda vidū, un sadala tās klātesošajiem, kuri, mērcējot medū, tās apēd.

Sakrālā mielastā ēd arī vietējos augļus, saldēdienus, piedzer pienu vai rūgušpienu, medalu vai miestīņu. Neaizvietošanas ir arī putraindesas, sasietas riņķī, kurš simbolizē Saules ripu un nama pārticību. Sakrālā mielasta laikā notiek sakrālo dziesmu dziedāšana.

Ziemassvētku ķekatas notiek gan pirms sakrālās daļas, gan pēc tās - faktiski tas ir atkarīgs no pašiem ķekatniekiem, kad viņi ieradīsies jūsu mājās. **Ķekatās iešanu es jau aprakstīju pie Mārteņdienas.** Starpība ir tikai, ka Ziemassvētku ķekatnieki nesauca par Mārteņbērniem, bet vienkārši par ķekatniekiem (budēļiem, nūjiniekiem, preiļiem, kurciemiem, kaļēdām jeb kaladniekiem utt.). Ziemassvētku ķekatnieku pulkā līdzās jau aprakstītajām maskām lielāks uzsvars ir uz meža zvēru, it sevišķi lāča un vilka maskām, jo abi šie zvēri latviešiem ir simboliski – vilks tiek saukts par mežavīru, pat mežadiēvu, bet lācis nes labestību un ar rūkšanu aizbaida visus ļaunos garus. No putniem ir dzērve, kā viens no gudrības simboliem. Ķekatnieku paveids ir arī Baltais vecis jeb Ziemassvētku vecītis ar sniegpārslīnām jeb sniegbaltītēm, sniega rūķīšiem, sniega vīriņiem. Žagariem, tāpat kā Lieldienās, ir simboliska un maģiska nozīme. Kulšana jeb pēršana nav domāta bērnu un pieaugušo iebiedēšanai, kā jau rakstīju pie Mārteņdienas par Masku gājieniem. Kulšana nav domāta arī nākošā gada odu un dunduru aizbaidīšanai. Kulšana ir domāta veselības un auglības uzturēšanai, ļaunu kaišu un garu atvairīšanai – tas ir svētības akts. Latviešiem ir pat tāda dziesma un skaista rotaļa: „Nokul mani māmuliņa ar ābeles žagariņu, lai es augu sārta, balta, kā ābols ābelē... utt.”

Ziemassvētku vecītis (senākos laikos – Priesteris vai Laika Priesteris)

Senos rakstos raksta, ka Baltais budēļvecis no maisa esot purinājis dāvanas, bet tajā pat laikā arī viņš pats ar visu komandu tika labi apdāvināts ar ēdamo un dzeramo. Baltais budēļvecis jeb

Ziemassvētku vecītis ar saviem pavadoņiem parasti ierodas pēc sakrālā mielasta, bet pirms svētku mielasta. Hristiešiem īstenībā nav nekāda Ziemassvētku vecīša. Atceros, ka arhibīskaps J. Vanags izteicās Latvijas TV, ka ar kāju pa dibenu, ja tāds klauvē pie durvīm. Kāpēc? Tāpēc, ka hristiešiem tie ir klusi Ješua dzimšanas fakta svētki, ne dzimšanas dienas, bet tieši **dzimšanas fakta svētki**. Tomēr hristieši piecieš šo Balto budēļveci un viņa funkcijas nodevuši Sv. Nikolajam jeb Santa Klausam. Ķekatu sniegpārslīņu-sniegbaltīšu vietā hristieši radījuši balto Lūcijas tēlu ar svecēm. Latviešu ķekatu meitenes kļuva par Sv. Nikolaja jeb Santa Klausu pavadonēm baltos garos kreklos. Rūķīšiem hristieši tādu īstu aizstājēju gan nav atraduši. Šobrīd jau daudzas hristīgo baznīcas ir sapratušas savu kļūdu, ka par daudz prihvatizējušas pagānisma tradīcijas, un sāk vērsties pret visa veida Ziemas Večiem un sniegbaltītēm. Pagājušajā gadā it sevišķi saērcinājusies bija ortodoksālā baznīca. Es domāju, ka tas ir labi, jo vajag nošķirt hristiešu svētkus no latviešu un citu tautu dabiskajiem Dieva dotajiem svētkiem. Pašreiz hristiešu Ceremoniāls ir kā vinegrets, sajaukts ar latviešu Ceremoniālu. Ja latviešiem ir Dievam veltīts dziļi simbolisks un filozofisks Rituāls, tad hristiešiem ir cilvēkdieva Liturģija.

Par Ziemassvētku dāvanām. Kā jau minēju, Budēļvecis no maisa esot „purinājis” dāvanas. Parastos masku gājienos budēļnieki nekad nenesa dāvanas, gluži pretēji - kad viss teijāteris gājis uz beigām, cienastu līdzī nēmšanai devuši budēļniekiem. Budēļniekiem kaklā bija iekārtas speciālas kules, kurās saimniece sadeva līdzī ēdamo un dzeramo. Budēļnieki daudzviet pēc tam esot gājuši uz krogu to visu notiesāt un turpināt dziedāšanu un dejošanu, turklāt karodzinieks vienmēr atļāvis lietot līdzī paņemto dzeramo un ēdamo, nevis kā mūsdienu vesternizētajos „pabos” (krogs angļu val. – „pub”). Kā saka, par telpu īri arī naudu nav ņēmis. Vāciešu rakstītos avotos parādās, ka jau vairāk kā pirms simts gadiem Baltie budēļi vecīši jau paši nesuši dāvanas – „izpurināja no maisa”. Hristieši pastāv, ka dāvanas pienākas tikai Ješua, jo viņam Kaspars, Melhioris un Baltazars (Austrumu gudrie) esot atnesuši trīs dāvanas: zeltu, vīraku un mirres, un hristieši paši esot viņam par dāvanu. Tautas jau izsenis ir nesušas dāvanas pie saviem svētajiem kokiem, šajā gadījumā pie Ziemassvētku eglītes, tāpēc dāvanas noliek zem eglītes un pašu eglīti izdaiļo. Pēc tam dāvanas priesteris, šajā gadījumā Baltais budēļvecis jeb Ziemassvētku vecītis, tās izdala klātesošiem. Tas ir ļoti sens rituāls. Varbūt senāk dāvanas nebija tik personificētas un bija līdzīgas, mūsdienās tās var būt arī sirdsvēlējumi konkrētām personām. Jebkurā gadījumā dāvanām jābūt filozofiskām, simboliskām, mērķtiecīgām, tās nevar būt „**kaut kas**”, lētāks vai dārgāks, pagrābts no lielveikala plaukta. Vislabākās dāvanas, protams, ir pašdarinātās dāvanas. Es domāju, ka nekas sliktāks nav dāvināšanai kā ļoti senai paražai, ja vien tās ienes sirdī prieku un mīļumu un nepārvēršas par bezdvēselisku atpirkšanos dāvanas izskatā. Ziemassvētkos dāvanas tiek vestas arī uz mežu – meža zvēriņiem un putniem – kāposti, āboli, burkāni un citi dārzeņi vai augļi.

Ziemassvētku mielasts

*Simtu cepu kukulīšu,
Ziemassvētkus gaidīdama:
Simtiem nāca danču bērnu,
Ziemassvētku vakarā.*

Ēdienu daudzums simbolizē tās daudzās bagātīgās dāvanas, kuras ar Dieva palīgu ir pašu sarūpētas. Latvieši, kā jau ģenētiska tauta, ir dziļām saknēm saistīta ar dabu un visu dabisko. Latviešiem gadu tūkstošos ir izstrādājies dzīves veids – dzīvot saskaņā ar dabu. Gadalaikiem mainoties, viņi ļoti labi saprata to, ka mainās viņu bioritmi, mainās viss ķermenis, mainās gars un dvēsele. Latviešu dabiskums – tā ir dzīvošana Dabas ritmā, un tas ļoti izpaužas svētēs un svētku mielastos. Bagātība un pilnība valda Ziemassvētkos, bet valda ēdienu noteiktība, ne haoss. Pirmkārt - simboliskie rituāla ēdieni, ēdieni ar savu īpašu nozīmi. Otrkārt - ziemas „siltie”, kalorijām un olbaltumvielām bagātie ēdieni, atbilstoši mūsu dabiskai ģeogrāfiskai videi, treškārt - tradicionālie ēdieni, kuri pamatā aptvēra divus iepriekšējos, bet jau ar saviem jauninājumiem. Galda dažādībai mūsdienās ir populāri dažādi garšas papildinājumi, kā svešzemju garšvielas.

Latvieši deviņas reizes sēdās pie mielasta galda un tas bija klāts deviņiem dažādiem ēdieniem. Neaizmirstiet, ka „9” ir latviešu dievišķais skaitlis, bet „7” - jehudu maģiskais.

Galvenie latviešu ēdieni Ziemassvētku mielastam:

Pirmkārt jau, „**Dzīvās labības**” – pākšaugu ēdieni: ēdieni no zirņiem, pupām, pupiņām, lēcām. Latviešu zirņu ēdienu klāsts ir milzīgs: zirņu pikas, pelēkie zirņi ar speķi un tauciņiem, zirņu sautējums, zirņu biezenis, grauzdētie zirņi, zirņu sacepums. Ne mazāks klāsts ir pupu un pupiņu ēdieniem: pupas ar speķi, pupiņas ar ceptiem sīpoliem vai sīpolu mērcē, pupiņas plūmju mērcē, pupiņu un biezpiena plācenīši, saldie pupiņu plācenīši, saldaiss pupiņu sacepums utt.

Otrkārt, dažādie **putraimu ēdieni** - ēdieni no miežu putraimiem un grūbām, auzu pārslām, griķiem, prosas (prosa Latvijas teritorijā aug jau vismaz 3500 gadus): jau sakrālā mielastā pieminētā koča – sautētas grūbas ar speķi un sīpoliem, grūdenis – žāvēts cauraudzis speķis ar sīpoliem, kartupeļiem un garšvielām, grūbu un žāvēto plūmju biezputra, miežu un zirņu, kā arī miežu un kartupeļu biezputra, miežu putraimu sacepums ar āboliem vai biezpienu, miežu saulītes - miežu putraimu plācenīši. Tālāk nāk auzu pārslu ēdienu seriāls, no kura noteikti vajadzētu pieminēt auzu pārslu plācenīšus ar ievārījumu. Pirmo reizi jau Jumjos izmēģinājām griķu pankūkas ar svaigo ogu biezeni, tagad jau ar ievārījumu. Neaizmirsīsim arī mannā biezputru ar dzērveņu vai aveņu ievārījumu. Ziemassvētkos, protams, jau sakrālā mielastā ēdām slavenās putraimdesas ar brūkleņu ievārījumu.

Treškārt, **gaļas un zivju ēdieni**: cūkas šņukurs un mājas desas. Mājas desiņas ar štovētiem kāpostiem un kadiķogām. Zivis visplašākajā asortimentā – gan karpu galerts, gan savlaicīgi pašu kūpinātavā kūpinātas zivteles, gan sautēts pēdējais loms no āliņģa. Nav jāmēģina noķert speciāla Zelta zivtiņa, der visas zivis. Plašs, protams, ir arī dārzeņu klāsts.

Ceturtkārt, **rauga un bezrauga mīklas izstrādājumi**. Latviešiem klāsts ir milzīgs: maizītes (ķīmeņu, medus, riekstu, ābolu, biezpiena, magoņu, ievārījuma), pīrādziņi ar gaļas, speķa, kāpostu, burkānu, ābolu, biezpiena, olu pildījumu, dažādi radziņi, sāls standziņas, stieniši, kliņģerīši, rausīši un slavenie kuršu sklandraušī.

Piektkārt, **medus un sīrupa cepumi**, starp kuriem Ziemassvētkos pirmo vietu ieņem piparkūkas - ar un bez pildījuma, ar un bez glazūras.

Ziemassvētkos neaizstājamie **saldie ēdieni un kūkas**: rupjmaizes kūka un interesantais „Biguzis” – ūdenī sadrupināta rudzu maize ar medu un dzērvenēm (kaut kas līdzīgs maizes zupai), ievārījumu groziņi, ābolu kūkas un daudzi citi izstrādājumi. Galdā liek pašmāju augļus un ogas.

Garšvielas un narkotiskās vielas. Protams, ne vieni svētki nevar būt bez atbilstošām garšvielām un jau tūkstošgadīgām latviešu narkotikām, jeb latviski – no priekaugiem un baudaugiem iegūtām baudvielām. Starp garšvielām un baudvielām bieži vien jau nav atšķirības, starpība ir tā, ka ne visas garšvielas ir baudvielas, bet visas dabiskās baudvielas ir garšvielas. Nezinu nevienu no narkotiskiem augiem, kurš nebūtu ārstnieciskais augs. Jautājums jau ir tikai pielietošanā. *Piemēram, tabakas nikotīns mazās devās uzbudina centrālo nervu sistēmu un to izmanto dziedniecībā, bet lielās – paralizē. Fantastisks bioloģiskais iznīcināšanas ierocis. Tabaka jau ir ļoti spēcīga narkotika, kas noved pie šausmīgas atkarības, bet, piemēram, psihodēliskās kailgalves nenoved ne pie kādas atkarības. Latviešiem tabaka neauga un tās kā baudauga pielietošana latviešiem nav raksturīga. Šobrīd nelielās devās tabaku lieto kā svešzemju ārstniecības augu. Latvieši principā nav smēķētāju tauta un tabaka nav latviešu dabīgā narkotika.*

Garšvielas un baudvielas pievieno ēdieniem un dzērieniem, jo tās ziemas aukstumā sasilda. Latvieši neapdullinājās vīraka smaržās kā hristieši un nesēdēja ap ugunsgrūdi ar zāļu Pīpi kā amerindi (indiāņi), bet baudvielas lika gan klāt ēdieniem un dzērieniem, kā tagad saka – kā garšas uzlabotājus, un nevajadzēja nekādus „E”. Latvieši augstu klasi radīja savā dzērienu pagatavošanā no visdažādākajām zālītēm. Dzīvības eliksīrus latvieši pagatavoja jau pirms Abrahama Kunces 18.gs. Rīgā radītā Melnā Balzāma (24 dabiskās vielas) un karteziāņu ordeņa slavenā Šartrēzes liķiera (zālīšu skaits - 130). Allažu liķieris (Anglijas karaļnamā iecienītais dzēriens), kurš saglabājies līdz mūsdienām, jau ir tikai aisberga augšdaļa.

Ticējumi, tēgāšana jeb zīlēšana, sapņu skaidrošana, pareģošana un laika prognozes jeb pareģošana

Ticējumu, tēgāšanas, sapņu skaidrošanas, pareģošanas filozofisko un eksistenciālo jēgu jau skatījām pie Mārteņdienas, bet visas Mārteņdienas izdarības attiecas arī uz Ziemassvētkiem, lai gan Ziemassvētkiem ir arī sava specifika.

Pirmkārt, Ziemassvētku naktī nedrīkst iet uz kūku kūti - var pārvērsties par sivēnu. Tas tā pa jokam, bet ļoti nopietni ir jāuztver likteņa izziņāšana. Laimes daudzinašana notiek visu Ziemassvētku laiku, jo viņa ir likteņlēmēja. Galvenā Laimes daudzinašana būs Meteņos, bet visa zīlēšana, pareģošana, laimes liešana - tas viss ir jāizdara līdz Jaunam gadam (25.janvārim, neieskaitot). Pēdējās likmes vēl var izdarīt 24.decembrī līdz 23:59. Priekšdienas, protams, ir grūti izziņāt, pareģot, bet latvieši, tāpat kā daudzas citas tautas, ir centušies tomēr uzzināt likteņus jeb laimi. Senrakstos ir daudz ziņu par nākotnes tēgāšanu jeb zīlēšanu. Kuršu un zemgaļu zīlnieki bijuši tālu izslavēti ar savām spējām laimes uzzināšanā. Kā redzams, ar nākotnes izziņāšanu jeb zīlēšanu nodarbojušies īpaši zīlētāji. Taču mazākos apmēros paredzēt pratis ikviens latvietis, gan vērodams apkārtnes notikumus, gan pats dažnedažādi zīlēdam. Tomēr tautas uzskats ir tāds, ka Laime nelabrāt atklājot ļaudīm nākotni. Pati Laime saukta arī par ragainīti, kas senāk nozīmējis pareģoni, reģoni. Latviešiem ir svinīga devīze – „Katrs latvietis pats savas laimes kalējs (lējējs)!” Laimes liešana jeb likteņa noteikšana ir ļoti svarīgs pasākums un notiek tikai Ziemassvētkos. Laimes liešanai ir jāgatavojas savlaicīgi, jo uz elektriskās plīts būs ļoti grūti to izdarīt. Izlietās figūras skaidrošana – tā jau ir vesela māksla. Neaizmirstiet, ka izlietā “laime” jā saglabā līdz jauniem Ziemassvētkiem. Līdz ar Ziemassvētkiem beidzas mīklu minēšana, jo tautas ticējums vēstī, ka citādi nākošā gadā daudz lieki runās un melos.

Ugunskurs un ugunošana ir ļoti sena tradīcija. Neviena latviešu Dieva noliktā svēte nav bez ugunskura un uguns rituāla. Ziemassvētkos pašu galveno guni pagalmā papildina sētas sveces un iekšmājas sveces. Latviešiem svečturi ir vienkārši unikāli. Senāk latviešiem bengālijas ugunis nebija pieejamas, toties aizdedzinātu koka ratu, ietērptu salmos, varēja celt stabā vai laist pa kalnu lejā, gluži kā Jāņos. Ugunīgās saules priekšā visi Tumsas blāķi pašķīrās un Jodi bēga projām. Mums jāpalīdz Saulītei uzveikt pelēcību un Tumsu. Vispiemērotākais salutēšanas laiks ir 24.decembra pusnakts uz 25.decembri, pēdējās minūtēs līdz 12:00 naktī, kad pēc latviešu laikrita sākas Jaunā gada skaitīšana – Jauns gads!

Ziemassvētki un hristieši

Hristiešiem jau nemaz nav Ziemassvētku, viņiem latviešu Ziemassvētkos vienkārši ir dziļi reliģiski I klases svētki ziemas laikā jeb ziemas laika svētki – **Ješua** (Jēzus Kristus) **piedzimšanas fakta svētki**. Tikai Latvijā hristieši ar nodomu Ješua Hristus dzimšanas dienu nodēvējuši par Ziemassvētkiem - lai latviešiem sajauktu galvu. Visās citās valstīs šos svētkus sauc par Hristus dzimšanas dienu (*Christmas*). Vācieši sauc par Svēto nakti, russkije svin Rozhedinije Hrista. Jūdeo- hristieši **samainīja** Saules dzimšanas svētkus ar Ješua Hristus dzimšanas svētkiem. Russkiju valodā „Rozhdestvo” nozīmē „rozhdenije” – dzimšana, tikai Saules dzimšanu viņi aizstāja ar Dāvīda pēcteča, potenciālā Jūdejas valdnieka jehuda Ješua dzimšanu. Hristiešu brīnums nav Ziemassvētku brīnums, bet ir Ješua piedzimšanas brīnums (bet vispār, katra bērna piedzimšana, katras jaunas dvēselītes ienākšana šajā Pasaulē jau ir brīnums).

Tāpat hristieši svin sava cilvēkdieva Ješua nosacīto dzimšanas dienu jeb piedzimšanas **Faktu**. Ješua un viņa ģimenes biogrāfiju esmu aprakstījis rakstos „Kalendāra aizkulises”, „Lieldienas Jūdejā” un „Jaunās Valstības megaprojekts”, tāpēc tikai pāris vārdos par Ješua dzimšanas dienu un par šo dzimšanas faktu. Ješua ir dzimis 1.martā 7.gadā pirms mūsu ēras, lai gan, kā liecina Aleksandrijas teologs Klements, 3.gs. Ēģiptes hristieši Ješua dzimšanas dienu esot svinējuši 25.martā. Viņi reālās dzimšanas datumu no 1.marta bija nobīdījuši uz 25.martu. Nolūks šādai nobīdei divējāds: pirmkārt, 1. marts nav ne ar ko debesu mērogā ievērojams datums, bet 25. marts ir tikpat kā Pavasara saulgriežu laiks. Otrkārt, jānobīda bija dažas dienas tālāk no īsto saulgriežu laika - 21.marta (Lielās dienas jeb Lieldienām), lai tautai nebūtu šo dievišķo svētku pārdzīvojuma. Lieldienas kā pavasara saulgriežu svētki visām Pasaules brīvajām tautām bija un ir ārkārtīgi nozīmīgi svētki, it sevišķi tām baltu tautām, kuras bija vairāk zemkopji nekā jūras braucēji. *Neaizmirsīsim, ka tādas ģenētiskās tautas, no kurām ir radušies latvieši, kā kurši, sēļi, zemgaļi, latgaļi bija arī jūras braucēji, nerunājot jau par brāļu tautām - prūšiem, piemāriem, cāmiem. Starp citu, tieši latgaļi un citas baltu tautas, kā piemāri, cāmi, galindi, lejieši, sindi, nodrošināja un fiziski realizēja preču pārvešanu no Baltijas un Baltās jūras uz Melno jūru. Smagie vikingu jūras kuģi nemaz netika pāri pirmajām krācēm Daugavā, preces bija tālāk jātransportē sēļiem, latgaļiem, lejiešiem (leišiem), sindiem. Tikai pēc vikingu, slovēņu, sāmu okupācijas, kad okupanti paši sāka būvēt savas kuģubūvētavas un kuģu remonta darbnīcas (Valdajā un c.), viņi sāka kontrolēt un vadīt šo baltu tautu seno tirdzniecības „Dzintara ceļu”, tagad jau viltīgi pārdēvēto par ceļu: „No varjagiem uz grieķiem.” Tieši pa šo Dzintara ceļu ienāca mūsu Centrāleiropas un Austrumeiropas baltu tautu nelaiمة - no ziemeļiem slavinizācija ar hristianizāciju uz vikingu durkļiem, bet no dienvidiem hristianizācija uz krustnešu pīķiem. Mudes, Daugavas, Sindas krastos sāka skanēt svešas dziesmas un sāka svinēt svešus svētkus.*

Sākoties Pasaules iekarošanas jaunajam megaprojektam, hristietība kļuva par Pasaules reliģiju, par varas metodi ar kuru veikt iekarošanu. Viņu reliģijā ļoti svarīgs elements ir hristiešu svētki un piemiņas dienas. Viņiem bija ļoti svarīgi apkarot visus „pagānu” – nehrisiešu svētkus, tāpēc visiem astoņiem Dieva noliktajiem svētkiem blakus mākslīgi tika izveidoti hristiešu svētki un tautas svētki un tradīcijas tika burtiski „izsmērētas” pa dažādām hristiešu svētku reizēm un piemiņas dienām. Neaizmirsīsim, ka 3.gs. un 4.gs. sākumā hristieši arī romiešus uzskatīja par pagāniem, bet ap šo laiku hristīgā baznīca bija jau sevi sagatavojusi Pasaules varas pārņemšanai. Romiešu imperators Marks Aurēlijs 274.gadā 25.decembrī bija izsludinājis par „Neuzvaramā Saules dieva” dzimšanas dienu un Romas impērijas valsts svētkiem. Tas vēl tikai pastiprināja jau tā brīvo tautu Ziemassvētku svinības. Nākot pie varas hristiešiem, viņiem Efesas koncilā 431.gadā izdevās tos „pagānus” piespiest mīlēt Ješua. Koncilā nobalsoja un Ješua dzimšanas diena pārceļoja uz 25.decembrī, tā teikt, ar demokrātisku balsu vairākumu. Ješua vairs nebija dzimis martā, bet decembrī. Galīgi melot jau nevar, tāpēc nosauca to par **piedzimšanas** jeb **dzimšanas fakta svētkiem**. Tieši Ziemassvētkos viņi nelika, lai būtu svētku nobīde (par svētku nobīdes efektu tuvāk rakstā „Kalendāra aizkulises”, Zintnieks, Nr.372-377.), bet ielika 25.decembrī, kombinējot ar Ješua apgraizīšanas svētkiem 1.janvārī. Pēc jehudu tradīcijas, 8.

dienā pēc dzimšanas (jeb 7. dienā, ja pašu dzimšanas dienu neskaita) notiek bērniņa apgraizīšana, kas sanāk, tātad, tieši 1.janvārī. Pēc jehudu likumiem - kamēr zīdainis nav apgraizīts, viņš ir tikai tāds jehudu pagāns, bet pēc apgraizīšanas viņš kļūst par īstu jehudu jūdaistu, kuru Jāhve atdzīst par savējo. Tieši tāpēc Apgraizīšanas diena ir vislielākie svētki. Saules simbolisko dzimšanu aizstāja ar Ješua dzimšanas dienu. Rusksiju valodā – Roždenjie Solnca ar Roždenije Hrista, saglabājot vārdu „rozhdestvo” (Рождество) – pilnīgs psiho-triks. Bet pati Apgraizīšanas diena veikli tika savietota ar Gregora kalendāra 1.janvāri. Svētku maiņas triks pat oficiāli tika formulēts: „lai mazinātu pagānu svētku iespaidu”. Jā, 4.gs. Romā nomainījās gan dievi, gan visi svētki. Ne visi uzreiz paklausīja Romas hristiešiem, citviet spurojās pretim, kā rezultātā vairāk kā simts gadus hristīgā saime Ješua dzimšanas dienu svinēja dažādos laikos.

Starp citu, kā jau iepriekš rakstīju, – Ješua tēvs Josefs ar māti Mirjamu (Mariju) saderinājās 8.gada p.m.ē. 17.jūnijā, bet 18.jūnijā ieņēma Ješua, ko viņi drīkstēja darīt tikai pēc laulību ceremonijas septembrī. Jehudu tradīcijas ir ļoti stingras - kopā dzīvošana un bērnu ieņemšana var būt tikai pēc laulībām, bet, tā kā Ješua bija valdnieka pēctecis, tad viņa ieņemšana vispār drīkstēja notikt tikai janvārī, lai piedzimtu septembrī, kad dzimstot visi valdnieki. Ješua bieži saukāja par „ārlaulībā dzimušo”, bet viņš nebija kaut kāds bastards, jo Josefs ar Mirjamu jau bija saderinājušies. Ar nākamo dēlu Jākovu (Jēkabu) nebija nekādu problēmu, jo viņš tika ieņemts janvārī un piedzima septembrī. Tā, kā to nosaka jehudu valdnieku tradīcijas. Svinēt Ješua dzimšanas dienu nekādi nevar 25.decembrī, ja tika ieņemts 18.jūnijā, bet svinēt piedzimšanas faktu – to jau var jebkurā laikā, par kuru vienojas svinību organizatori. Piedzimšanas fakta svinēšana 25.decembrī no Romas pamazām, vairāku gadsimtos, izplatījās pa tagadējās Spānijas un Francijas teritoriju un tālāk uz Āfriku.

SALA LAIKS (25. decembris – 7. februāris)

Sala laiks sākas ar **25.decembri**. Tā ir **Jaunā gada pirmā skaitīšanas diena, Jaunā gada iesākums**. Faktiski svēte turpinās no 24.decembra, bet vairs nenotiek nekāda pareģošana vai zīlēšana, tikai jaunu projektu apspriešana un fiziskās aktivitātes sniegtos pakalnos. Vai 25.decembri saukt par Jaunā gada svētkiem ir polemisks jautājums? Saules - Gaismas dzimšana tiek svinēta visus Ziemassvētkus, bet ar 25.decembri to pārtrauca un sāka skaitīt dienas. Kā jau minēju, uz baltu substrāta radušās rusksiju un vairākas slavinizētās baltu tautas šo 25. decembri sauc par „Novoletije” (*leto* nozīmē gads nevis vasara).

Par latviešu gada sākumu, pareizāk - dienu, no kuras sāka skaitīt dienas gadā, mūsu pētnieki ir izteikuši visdažādākās domas un līdz šim nav bijusi vienprātība. Eksistē četri varianti – Jaunais gads sācies pēc Lieldienām 25.martā, otrs variants – nākošā dienā pēc Meteņiem, tas ir, Pelnu dienā (8. februārī), trešais – pēc Ziemassvētku svinībām, t.i. 25.decembrī (26.decembrī garajā gadā), ceturtais – pēc Jāņiem 25.jūnijā. Šis nav Dieva nolikts datums, bet cilvēku izdomāts. Jaunais gads drīzāk ir Ieražu svētki, tāpat kā tradīciju svētki. Katra tauta tradicionāli ir pieņēmusi, kādu datumu svinēt, un kā tradīciju to svin sabiedriski vēsturiski nobalsotajā, konkrētajā datumā. Es domāju, ka dažādas baltu tautas Jauno gadu varēja sākt skaitīt dažādos laikos - zināma atšķirība varēja būt starp kuršiem, letgaļiem, obriem, sēļiem, zemgaļiem,

galindiem, leišiem, prūšiem, sindiem, sembriem, sudaviešiem, svidriem un citām mums tuvumā dzīvojošām baltu tautām.

Jaunā gada (Jaungada) sākums 25. decembrī, tūlīt pēc Ziemassvētkiem, ir loģisks variants, jo šajās Ziemassvētku dienās no 21./22.decembra līdz 24.decembrim gaisma iet vairumā tikai par nedaudz mirkļiem (sekundēm). 22.decembrī diena ir garāka par 4 mirkļiem, 23.decembrī par 12 mirkļiem, 24.decembrī par 21 mirkli, bet 25. decembrī - par 30 mirkļiem. 2012. gada 25. decembrī diena palika par 67 mirkļiem jeb 1 šalti (minūti) un 6 mirkļiem(sekundēm) garāka nekā 21.decembrī –Ziemas saulstāvjos. Tātad, šīs dienas, kad Gaismas laiks pieauga par vienu šalti, mūsu senči ir veltījuši Ziemas svētku svinēšanai, un 25.decembri, kad Gaismas uzvara jau bija reāli tverama, pasludināja par Saules gada pirmo dienu. Tie nebūt nebija diži svētki, vienkārši no tā datuma sāka skaitīt gada dienas.

Sala laiks ir Karnevālu laiks. Ja Ledus laiks bija ievērojams ar ķekatās jeb budēļos iešanu, tad Sala laikā, sākot ar Jauno gadu 25.decembrī, sākas laiks ķekatu mūsdienas paveidam – Karnevāliem, kaut gan nobeigt Sala laiku gan vajadzētu Meteņos ar īstu tautas karnevālu pieugunsura ar visām rotaļām. Karnevāli latviešiem ir plaši tautas svētki gan iekštelpās, gan ārā, pagalmos un parkos, neskatoties uz to, ka ir Sala laiks ar lielu aukstumu. Karnevāli notiek mūzikas pavadībā, gan kā skaļi gājieni zem klajas debess, gan kā dažādas teatralizētas spēles un rotaļas. Pēdējais lielais karnevāls, tātad, ir Meteņos, kad svinēšana ir ļoti masveidīga. Sala laiks ir laiks arī Maskarādēm jeb masku ballēm. Šajās ballēs jau vairs nestaigā čigānu viepļos, bet mūsdienās dažs labs jau atved sev masku no Venēcijas, kaut gan latviešu daiļamata meistari pagatavotu ne sliktākas.

31. decembris ir valsts ieviesta svētku diena „**Vecgada vakars**”. Latviešu tradīcijām ar šo datumu nav nekādas saistības, vienkārši valsts ir iedevusi tautai brīvdienas.

1.janvāris ir valsts svētki, kā gada skaitīšanas pirmā diena. Latviešu tradīcijām ar šīs dienas svēti arī nav nekāda sakara, tā arī ir vienkārši valsts iedota brīvdiena, jo iesākas jauna gada skaitīšana. Ļoti subjektīvi izvēlēta diena, jo Debesu mērogā nekas jauns nav sācijas, vienkārši romiešiem, stādot kalendāru – tā sanāca. Par **Jauno gadu** jau rakstīju rakstā „Kalendāra aizkulises” (Zintnieks, Nr.372-377). Atkārtošu - tie nav latviešu tautas, bet šobrīd valsts noteiktie svētki. Tie ir konvencionāli (sabiedriskās vienošanās) svētki vai arī svešzemnieku vardarbīgi uzspiesti svētki. Kā tautā saka – gads ir apaļš un skaties, no kuras puses gribi - nevar atrast ne galu, ne sākumu. Tas aplis tiek pārcirsts un sakām - no šīs vietas skaitīsim gada sākumu. Tā arī daudzas tautas to cērt katra savā vietā. Daudzām tautām, kurām arī ir Saules vai jauktais Saules-Mēness kalendārs, Jaunais gads sākas Lieldienās 21. martā, turpretim citām tautām sākas septembrī, jo saistīts ar rudens saulgriežu svētkiem. Ķīniešu Jaunais gads sākas janvārī vai februārī un tas ir saistīts ar Mēness fāzēm, jehudi laika skaitīšanai, kā jau minēju, izmanto Mēness kalendāru. Latviešiem tuvie inglingi Jauno gadu sagaida 22.septembrī. Dažām tautām arī gada garums ir citādāks, tas nav 365/366 dienas, un Jaunais gads iekrīt visdažādākajos laikos.

Romiešu imperators Jūlijs savā jaunajā kalendārā Jauno gadu pārlika no 1.marta uz 1.janvāri, bet hristieši vēl ilgi neatzina šo kalendāru, līdz hristietība nekļuva par Romas oficiālo reliģiju. Savukārt, lai visi svinētu Ješua Apgraizīšanas svētkus, hristieši pārlika Ješua dzimšanas dienu uz 25.janvāri (skatīt iepriekš tekstā) un tā Apgraizīšanas svētki automātiski sanāca 1.janvārī. Lieta bija darīta, divi zaķi ar vienu šāvieni, viens pret „pagānu” svētkiem, otrs – visi svinēs Apgraizīšanu kā gada dižos svētkus. Jā, judeohristieši tieši šos svētkus mums ir uzspieduši kā gada sākuma svētkus. Kā jau rakstīju, apgraizīšana jehudiem ir ļoti nozīmīgi svētki un tiek svinēti plašāk par pašu piedzimšanu. Daudzas baltu tautas līdz 9.gs., pirms sākās to slavinizācija un hristianizācija Austrumeiropā, Jauno gadu iesāka Rudenājos, par konkrēto datumu bija pieņemts 22.septembris. Pēc Austrumeiropas hristianizācijas visi jaunie hristieši Jaunā gada iesākumu sāka atzīmēt 1.septembrī, lai gan vēl vairākus gadsimtus hristiešiem saglabājās divi datumi - 1.septembris un 22. septembris, līdz Romejas (Bizantijas) popi nolēma samainīt kalendāru un no 1492.gada Konstantinopoles baznīcas hierarhi par gada sākumu toreizējās Rossijas teritorijā pieņēma 1.septembri, bet 22.septembris palika tikai nehristianizētām sociālām grupām. Punktu, ja tā varētu teikt, pielika cars Pjotrs Pervijs (Pēteris Pirmais), kurš 1700.gadā, jeb 7208.gadā pēc Bizantes kalendāra, par jaunā gada sākumu nozīmēja 1.janvāri. Kopumā jāsaprot, ka mums, latviešiem, ne 31.decembris, ne arī 1.janvāris nav nekādi latviešu tradicionālie svētki. Vienkārši uzspiesta Jaunā gada skaitīšanas diena. Šiem svētkiem nav nekāda pamatojuma ne mūsu tradīcijās, ne mūsu tūkstošiem gadu senajā Laikritī.

Hristiešu „dzeguzes olas” latviešu ligzdā Sala laikā

24.decembrī hristiešiem ir Vigīlijas Mise, kuru notur Vigīlijas vakarā (*Vigilare* nozīmē *būt nomodā*). Bet 24.decembris hristiešiem ir **svētku diena arī Ādamam un Ievai**, viņiem ir pat paredzēta sevišķa dziesma. Par Ādamu un viņa sievām Ievu un Lilit (bez „a” burta galotnē) varēsiet izlasīt manā rakstā „Ādama megaprojekts”. Hristieši pēcpusdienā simboliski iet uz pirti, jo Ješua jau arī tīrs un šķīstis piedzima. Uz galda tiek uzklāts balts galdauts, kurš atgādina autiņus, kādos Ješua esot bijis ietīts kūts silē.

25. decembris ir augstāk aprakstītā **Ješua nosacītā dzimšanas diena jeb dzimšanas fakta svētki**. Saskaņā ar 1970. gadā apstiprināto liturģiju, Ješua dzimšanas fakta svētkos katrs priesteris var noturēt trīs Svētās Mises: eņģeļu Misi (*Missa in nocte*), ganu Misi (*Missa in aurora* – gaismai austot), augstā Mise (*Missa in die* – dienas Mise). Šī tradīcija sākusies jau ar pāvesta Gregora (590-604.g.) rīkojumu. Šos svētkus jau apskatīju iepriekš sadaļā – „Ziemassvētki un hristieši”. Hristīgā baznīca, labi apzinoties, ka Ješua nav dzimis 25.decembrī, tāpēc svin piedzimšanas **Faktu**. Ješua miršanas konkrētais datums netiek izpausts un piemiņas diena netiek atzīmēta, kaut gan visiem hristoloģijas pētniekiem ir labi zināms, ka viņš nomira 78 gadu vecumā, 72. gadā Romā Tibērijas salā (*Tiber Island / Isola Tiburina*), kura atrodas Romas pilsētas ietvaros.

26.decembrī svin **Svētā** diakona jehuda **Stepana** jeb Stefanu dienu (tulkojumā no grieķu valodas - „kronis”). Ļoti ievērojama persona hristiešu vēsturē. Viņu ļoti izceļ pareizticīgo baznīca, tāpēc daudziem russkijiem ir vārds Stepans. Jehudu Sinedrijs (ivritā – *sanhedrīn*) viņu notiesāja 34.gadā uz nomētāšanu ar akmeņiem, jo viņš bija uzstājies pret Dievu-Jahvi (Jāvi) un Moše (Mozus), aizstāvot „jauno jūdaismu” (par hristietību tas sāka saukties vēlākos gados). Stepans ir Serbijas, masonu, zirgu, altāra kalpotāju, lādīšu meistaru un vēl dažu specifisku slimnieku patrons.

27. decembrī svin apustuļa **Sv. Joāna (Jāņa)** piemiņu. Hristieši raksta, ka „viņš ar savu brāli Jēkabu tēva Zebedeja laivā lāpīja tīklus”. **Joāns bija** Cebedeja un Salomes dēls un Jākova brālis. Joāns latviskots par Jāni (grieķu val. *Ioannes o' Teologos*). Ješua bieži abus brāļus Jākovu un Joānu sauca par „Bo-anerges”, kas nozīmē „pērkona dēli”, jo viņi bija grūti valdāmi. Joāns bija tāds pats neiecietīgs kā Jākovs Vecākais. Joāns skaitās ceturtā evaņģēlija autors, kaut gan Ješua pats to rediģēja. Joāns tāpat kā brālis Jākovs sastāvēja Joāna Hristītāja partijā, bet pēc pēdējā slepkavības pārsviedās pie Ješua. Kā viņš pats raksta, tad viņa svētīšanas–hristianizācijas teritorija bija 7 draudzes Āzijā. Nav publiskoti dati par viņa nāvi, bet Ješua Hristus Pēdējās dienas Svēto baznīca (*The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints*) uzskata, ka viņš kļuva nemirstīgs, un viņi gaidot Ješua Otrā atnākšanu. Šajā dienā hristieši pēc Mises svētī viņu saskaņā ar leģendu, ka viņu gribējuši noindēt. Kad viņam pasnieguši biķeri ar vīnu, tajā parādījusies čūska. Šajā dienā svētītais vīns hristiešiem esot kā veselības nesējs.

28. decembrī hristiešiem ir **Nevainīgo bērnu diena**, kurus Ješua dēļ esot likuši nogalināt Betlēmes apkārtnē. Ja Ješua nemaz nav dzimis 25.decembrī, bet hristieši svin tikai viņa piedzimšanas faktu, tad kā 28.decembrī varēja nogalināt kādus bērnus. Stāsts par Herodu, kurš niknumā licis nonāvēt visus bērnus, kas jaunāki par diviem gadiem, neiztur vēsturisko kritiku, tā var būt tikai hristiešu ticības lieta. (Par nevainīgiem bērniem pie Jerušalaimas un celibāta (obligātās bezlaulības) mūku „ražošanu” un augstāko priesteru obligāto laulāšanos un kārtas turpināšanu varat izlasīt manā rakstā „Par Jaunās Valstības megaprojektu” - tur ir atbilde arī par šiem svētkiem).

29. decembris - Sv. Tomasa Beketa, Kanterbērijas arhibīskapa piemiņas diena. *Dzīvojis Anglijā no 1118.g. 21.decembra līdz 1170.g. 29.decembrim, kad viņu par nepaklausību hristiešu ģenerālai ideoloģiskai līnijai Kanterbērijas baznīcā nežēlīgi noslepkavoja četri uzsūtītie bruņinieki no Francijas. Par Beketa slepkavību, tās organizēšanu un politiskām intrigām varētu nofilmēt daudzseriju krimiķi. Neprasiet tikai, kāpēc latviešiem būtu ievērojama šī piemiņas diena, ja nu vienīgi aiz solidaritātes - kā nicinājums pret politikāņu intrigām.*

30. decembris hristiešiem ir **Svētās ģimenes diena**, kad hristieši sumina Ješua, viņa māti Mirjāmu un tēvu Josefu (Josifu). Šādus godāšanas svētkus uzsāka 17.gadsimtā. Svētajā ģimenē nav iekļauti Mirjamas un Josefa pārējie bērni (Ješua brāļi un māsas): Jākovs (Jēkabs), Josefs-

Barnabas, Jūda (tikai nejaukt ar apustuli Jūdu Iskariotu) un jaunākais Šimon-Silas, kā arī meitas. Svētajā ģimenē nav iekļauta arī Ješua pirmā sieva Mirjama (Marija) Magdalēna (pirmās kāzas 30.gada 6.septembrī, otrās - 33.g. 19.martā, bet 45.gada 6.martā viņi izšķīrās), otrā sieva Lidija (kāzas bija 50.g. 17.martā) un bērni no abām laulībām. Kaut gan Tamāra (Damaris, dzimusi 34.g.) un Ješua Justus (dzim. 37.g. 14.jūnijā) bieži tiek cildināti, toties pārējie ir galīgi aizmirsti – tas ir, Ješua otrais dēls (dzimis 44.g.), dažkārt saukts par „Ješua Trešo” un Ješua un Lidijas meitiņa (dzim. 51.g. 16.martā). Viņus vispār cenšas nepieminēt, kaut gan tieši šajā dienā hristieši varēja godināt visu ģimeni. Kā hristieši saka: Tā kunga ceļi ir neizdibināmi.

31. decembrī hristieši piemin savu Svēto **Silvestri I.** Viņš bija Romas bīskaps no 314. līdz 335.gadam, tieši tajā laikā, kad Konstantīna Lielā virsvadībā Romas impērija pārgāja uz jauno megaprojektu – hristianizāciju. Daudzi šo dienu sauc par Silvestra svētkiem.

1. janvāris ir Ješua (Jēzus Kristus) apgraizīšanas svētki, kas notika pēc jūdaistu tradīcijām (tuvāk skat. ar visām apgraizīšanas gleznām http://en.wikipedia.org/wiki/Circumcision_of_Jesus). Tie ir ļoti plaši judeohristiešu svētki visā Pasaulē. Otri svētki **1.janvarī** hristiešiem ir **Jaunavas Marijas (Mirjamas) pasludināšanas svētki par sava Dieva māti**. Sākotnēji hristieši to galīgi negribēja atzīt, līdz Efezas koncils 431. gadā apliecināja, ka Ješua ir patiess hristiešu Dievs un patiess Cilvēks. Viņi pasludināja, ka Mirjama ir kļuvusi par Dieva Māti, pateicoties Dieva Dēla cilvēckajai ieņemšanai viņas klēpī, bet citā avotā hristieši raksta: "no Svētā Gara bez vīrieša sēklas". Koncilā notika spraiga diskusija, bet tas tomēr pasludināja, ka Ješua pats ir Dievs, kas dzimis no sievietes, bet īsti Mirjama par Dieva māti kļuva tikai 1854.gadā ar pāvesta Pija IX palīdzību.

2. janvāris hristieši svin Sv. Bazilija (330-379) no Kapadokijas Mazāzijā un Konstantinopoles arhibīskapa Sv. Gregora (Gregors Teologs vai Gregors Nazianzins, 330-389 vai 390) no Nazianzas piemiņas dienu. Viņi kopā ar Joānu Hrizostomu (Ioanna Zlatousta, 347–407) tiek godināti kā trīs lielākie Austrumu Baznīcas mācītāji un teologi.

6. janvāris ir Trijkungu jeb Zvaigznes diena. Sākotnēji šī diena ir bijusi kā Ješua dzimšanas piemiņas diena, bet, sākot no 5.gs., šo dienu sāka svētīt par piemiņu trim Austrumu gudrajiem (Kaspars, Melhioris un Baltasars), kuri it kā ieradušies ar dāvanām apraudzīt jaunpiedzimušo Ješua. Tā ir Ješua „parādīšanās” diena Gudrajiem pagāniem - ka Ješua „ir Jaundzimušais karalis, Izraēļa Mesija, Dieva Dēls un pasaules Pestītājs”. Tā kā Ješua ir dzimis martā, tad šī diena vispār ir radīta ar lielu iztēli.

Visas Zvaigžņu dienas it kā tautiskās ieražas ir pilnīgs jaundarinājums, tāpat kā citos hristiešu svētkos. Daži ticējumi paņemti no Mārteņdienas, daži no Ziemassvētkiem. Popularizēti tiek nelatviski masku gājieni ar zvaigznēm uz galvas vai uzrakstiem: K+M+B (pirmie burti Austrumu gudrajiem). Tāli un sveši ir šie svētki latviešiem, mums nav nekādas Zvaigžņu dienas.

7. janvāris - priestera Sv. Raimonda no Penafortas (1175-1275) piemiņas diena. Viņš ir bijis hristiešu dominikāņu ordeņa ģenerālis un esot bijis liels jaunpienācēju svētītājs. Hristieši raksta, ka viņš esot varējis 1258. gadā ziņot sava ordeņa ģenerālim, ka viņi hristianizējuši 10 000 pagānu. Viņš bija arī viens no „cietumnieku izpiršanas ordeņa” dibinātājiem un biktstēvu aizbildnis. Latviešiem nav nekāda sakara ar šī priestera piemiņas dienu.

13. janvāris ir Sv. Hillarija diena. Dzīvojis IV gs. un ir daudzu hristiešu himnu autors, tāpēc latviešiem ielikta piemiņas diena Hillarijam.

17. janvāris - Teņa (Tuņņa, Tenīsa, Tenīša) jeb Sv. Antonija Lielā diena. Šo dienu jau pieminēju pie Mārtenģdienas. Hristieši šo dienu atzīmē kā Svētā Antonija dienu (Tenis ir saīsinājums no Antonija). Sv. Antonijs jeb Antonijs Lielais bija hristiešu svētais no Ēģiptes. Dzīvoja no 251–356.gadam. Viņš veica interesantu ceļojumu Austrumu tuksnesī un apmetās uz dzīvi kādā oāzē, kur tagad viņam par godu ir atvērta klosteris. Viņš bija interesanta personība, kurš atstāja lielu iespaidu uz hristietību, ne pa velti viņu sauc par visu mūku Tēvu (*Father of All Monks*). Kā tik hristieši nav pacentušies, lai piespiestu latviešus svinēt šo Antonija dienu - tā pārvērsta par „Cūku svētdienu”, „cūkaušu dienu”, „mājlopu svētdienu” utt. Ticējumi un ieražas paņemtas galvenokārt no Mārtenģdienas un Meteņiem. Latviešiem lika pagatavot vaska Antonija tēlu ar sarkanu mīci galvā kā bīskapam un ar to staigāt apkārt pa sētu vai no mājas uz māju. Šādu staigāšanu ar tēliem mēs redzam daudzos hristiešu svētkos. Sv. Antoniju hristieši sauc arī par patronu pret blaktīm, un tāpēc Antoniju saucot arī par „Blakšu Teni”.

18. janvāris - Ungārijas karaļa Bela IV karaļmeitas, dominikāņu mūķenes Sv. Margaritas (1242.g.27. janvāris – 1271.g. 18. janvāris) piemiņas diena, kura dzīvojusi Ungārijā. (nejaukt ar nevainīgo Sv. Margaritu, kuru piemin jūlijā). Budapeštā viņas vārdā ir nosaukta sala, bet mums, latviešiem, ir grūti izprast, kāpēc šī dāma būtu jāpiemin.

20. janvāris - Bašķa (Bastjāņa) diena jeb Sv. Sebastiāna diena. Sebastiāns (288.gadā nošauts ar bultām pēc Diokletiana [*Gaius Aurelius Valerius Diocletianus*] pavēles) ir aizbildnis pret mēri, patrons krusta karotājiem un strēlniekiem. Faktiski sēru diena krustnešu apkautajām baltu un semītu tautām. Latviešiem ielikts tāds kā govju aizbildnis, bet ieražas salasītas no dažādiem latviešu svētkiem, pat Meteņiem, jo ap šo laiku kokos jau sākot kāpt sula uz augšu.

2. februāris - Sveču diena jeb Sv. Marijas šķīstīšanās diena. Ja hristieši 25.decembrī atzīmē Ješua piedzimšanas FAKTU, tad kā viņa māte varēja šajā dienā – 2.februārī, ar jaunpiedzimušo Ješua pirmo reizi aiziet uz templi, turklāt, ja viņš piedzima tikai 1.martā? Kārtējā mistērija. Tas atkal ir kārtējais gadījums nevis ar reālu hristiešu šķīstīšanos, bet ar „šķīstīšanās faktu”. Bet arī šī diena ir izgreznota ar latviešu tradīcijām, lai tos lajus dabūtu uz baznīcu. Šajā dienā hristieši lej un savos dievnamos iesvēta sveces.

21. janvāris - Sv. Agneses diena. Viņa bija romiete, dzīvojusi III-IV.gs. Agnese sevi definēja kā „Kristus līgavu”, tāpēc atteica bildinājumu Romas pārvaldnieka dēlam un gāja labāk mocekles nāvē jau 14 gadu vecumā. Romiešiem, kuru valoda ir daudzus tūkstošus gadus jaunāka par baltu valodām, tas nozīmē „jērs” un „šķīstība”, tāpēc gleznās vienmēr viņu attēlo kopā ar jēriņu, kurš simbolizē tīrību - šķīstību. Šajā dienā Sv.Agneses kapavietā tiek svētīti divi balti jēri, no kuru vilnas vēlāk tiek gatavotas arhibīskapu pallijas. Vārds Agnese nāk no sanskrita Agni un bija viena no ietekmīgākajām dievībām jau senajiem indiešiem. Vēl aizvien hindu panteonā Agni ir Pavarda Dievs, uguns un ugunskurs.

22. janvāris - Sv. Vincenta diena. *Tas bija diakons Spānijā IV gs. 304.g. spīdzināts uz grilla, tāpat kā Sv. Labrencis. Svētais patrons Lisabonai un Valensijai. Viena Kabo Verde sala nosaukta viņa vārdā, bet Madeirā un Venēcijas reģionā – pa vienai pilsētai. Viens viņa kājas kauls ir apskatāms kā dārgums sarkofāgā ar stikla sienām Notre Dame baznīcā Parīzē. Vīna un vīna etiķa darītāju patrons. Portugāļiem viņš ir ievērojams svētais, bet latviešiem?*

24. janvāris - Sv. Franciska no Sales (1567-1622) piemiņas diena. *Cīnījās pret kalvinismu, pats atvēra vairākas hristiešu skolas, sarakstījis daudzus darbus hristietībā, kā rezultātā pāvests Pījs XI pasludinājis viņu par katoļu žurnālistu aizbildni. Tā kā latviski runājošie žurnālisti – katoļi, lai ņem vērā šo dienu, bet latviešu žurnālisti?*

25. janvāris - apustuļa Sv. Pāvila atgriešanās svētki. *Pirmkārt, viņu sauc Šauls, otrkārt - nebija apustulis. Treškārt - par Šaulu un šaulismu jeb pāveliānismu uzreiz būtu jāraksta vesels raksts, bet šajā tikai piebildīšu, ka nekāda atgriešanās jeb pievēršanās hristietībai šādā veidā, pa ceļam uz Damasku, kur viņš esot gājis, nenotika. Mans komentārs - kāds ar to visu mums, latviešiem sakars?*

26. janvāris - Sv. Timoteja un Sv. Tita piemiņas diena. *Timotejs (17-97.g.), vēlākais Efezas bīskaps, bija Šaula audzēknis, pavadonis ceļojumos. Tā kā Timotija māte bija jehudiete, bet tēvs grieķis, viņš nebija apgraizīts. Tad Šauls pats ar savu roku esot viņu apgraizījis. 97.gadā Efezā viņš centās apturēt pagānu gājienu ar elkiem un dziedāšanu, par ko viņi Timoteju nomētāja ar akmeņiem. Kāds viņam sakaras ar latviešiem – tas jums jāprasa savam draudzes ganam vai virsganam.*

5. februāris - Sv. Agatas (Agates) diena, kura latviešiem viltīgi uzspiesta kā Uguns diena. Dzimusi Katānijā Sicīlijas salā (neizmirsīsim, ka pirms grieķu un vēlākās romiešu kolonizācijas Sicīlijā dzīvoja baltu tautas – sīkuļi, sikāni, no kuriem arī cēlies salas nosaukums). Mirusi 250.g. 5.februārī. Esot bijusi ļoti skaista meitene un Sicīlijas pārvaldnieks Kvintiāns viņu bildinājis, bet meitene viņu atraidījusi savas hristietiskās pārliecības dēļ. Pēc gada sākās spēcīgs vulkāna Etnas izvirdums un vietējie iedzīvotāji, aizskrējuši pie Agates kapa, paņēma plīvuru, kas esot aplājis tās pieri un nolika ugunīgās lavas priekšā, kas uzreiz apstājusies. Kā redzat, loģikas te pamaz - kā kāds iedomājās atlautz viņas sarkofāgu, noņemt viņai plīvuru un skriet ar šo plīvuru pretī

lavas straumei, un tas bija tik izturīgs, ka ne tikai nesadega jau tuvojoties vien ugunīgajiem akmeņiem, bet pat lavas straumi apturēja. Loģikas nav, bet tā ir ticības lieta. Latvijā Agatas diena vairāk ieviesusies Latgalē, bet Kurzemē to atzīmē kā „Acu dienu”. Eiropā Sv. Agati uzskata par sieviešu aizbildni un aizstāvi pret dabas stihiskām nelaimēm, t.sk. ugunsgrēkiem. Rossijā viņa sargājot no ugunsgrēka. Pret ugunsgrēku labi darbojoties arī Agates kabalistiskās formulas: SATOR (pa horizontāli un vertikāli vienādi lasāmā) un MSSHDEPL (Agates slavinājums latīņu valodā). Svarīgi Agates atribūti ir apsvētītā maize un sāls - pasargāšot ne tikai no ugunsgrēka, bet arī ļauniem gariem.

Uguns latviešiem ir visu rituālu sastāvdaļa, mums ir speciāli Uguns rituāli katriem svētkiem un dažādiem mērķiem. Latviešiem bija speciālas Uguns rituāla priesterienes un priesteri. Iznīdēt šos Uguns rituālus hristiešiem bija ļoti svarīgi.

6. februāris - Sv. Pāvila Miki piemiņas diena. Šajā datumā japāņu pagāni Nagasaki pilsētā Japānā krustā piesita 26 hristiešus, tāpēc arī šī piemiņas diena. Man, protams, žēl šo cilvēku, bet mums, latviešiem ir tik daudz svešzemnieku nogalināto, kuri cīnījās pret Dienvidu, Austrumu un Rietumu garīgo kolonizāciju, ka dienu gadā ir daudz par maz, lai tos visus atsevišķi pieminētu.

Ne ar vienu no augstāk pieminētajiem hristiešu svētkiem latviešiem nav nekāda sakara. Latvieši svin savus svētkus, hristieši svin savus - dzīvosim miermīlīgi un cienīsim viens otra svētkus, neiejauksimies viens otra rituālos, jo mēs latvieši tikai gribam būt Līdzīgi līdzīgos.

Pēc Sala laika nāk agrā pavasara Sērsnu laiks un šo Laiku ievada otrie Dieva noliktie dižie latviešu svētki – **Meteni**. Šos svētkus pēc Gregora kalendāra 2013.gadā svinam **7.februārī**. **Tā ir Laimes, Dēklas un Kārtas godināšanas diena, tā ir arī „Bērnu diena”**. Meteņu svinēšanu skatīsim jau pie Pavasara svētēm (tuvāk par tām rakstā „Pavasara laiki un svētes”).

Meteni iezīmē “Sērsnu laiku”, tā ir pēdējā diena, kad visas maskas jānomet, meteņu lelles jāsadedzina un karnevāli jāizbeidz. Hristieši no šīs salmu leļļu dedzināšanas tradīcijas ieviesa dzīvu cilvēku publisku dedzināšanas tradīciju. Pēdējos gadsimtus gan tikai pa kādai koka raganai nodedzina un turklāt vēl ar izpriecu balli pēc raganas sadedzināšanas. Bet par to visu – pie Meteņiem. Faktiski Meteņos sākas agrais pavasaris, kaut gan sals vēl var stipri iekniebt! Bet, tāda jau ir tā Māte Daba Latvijas ģeogrāfiskajā vidē.

Dr. Valdis Šteins

Triju Zvaigžņu ordeņa Komandieris